

NAGYKAPORNAK

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1 Bevezetés, köszöntő

2 A település bemutatása
- 1 Településtörténet, szerkezeti fejlődés
- 2 Általános településkép, településkarakter

3 Örökségünk
- 1 Építészeti, műemléki és régészeti értékek
- 2 Táji és természeti értékek

4 Eltérő karakterű településrészek
Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű településrészek lehatárolása, arculati jellemzők, karakterelemek bemutatása
- 1 Apátsági karakter – Kisfaludy Károly utca, Zrínyi utca
- 2 Templomdombi karakter – Táncsics M. u. nyugati, Fő u. északi, Petőfi S. u. keleti, Kossuth L. u. k oldal
- 3 Dombaljai karakter – Táncsics M. u. keleti, Fő u. déli, Petőfi S.u. nyugati oldal, Kossuth L. u., Dózsa György utca
- 4 Falusias karakter – Fő utca és Küllő patak közötti terület
- 5 Átalakuló karakter – Fő u. északi oldal, Deák F. u., Almási u., Béke u., Dózsa Gy. u., Ady E. u., Országút u.
- 6 Zöldfelületi karakter - Közparkok, játszóterek, sportterület, temető
- 7 Üzemi karakter – Majorok, gazdasági területek
- 8 Zártkerti karakter – Szőlőhegyek
- 9 Külterületi karakter – Erdők, szántók, gyepek, vizes élőhelyek

5 A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások
Építészeti útmutató
- Terepalakítás
- Beépítés, tömeg
- Épületek magassága, tető, tetőfelépítmények
- Homlokzatképzés
- Anyaghasználat, színek
- Kerítések, kapuk
- Erkélyek, tornácok, ajtók, ablakok, pincék
- Zöldfelület, kertek

Közterületi útmutató
- Utcák, terek, közparkok, közkertek
- Reklámcélú, információs és hirdető berendezések
- Sajátos építményfajták

6 Jó példák épületek, építészeti részletek, sajátos építményfajták, kerítések, zöldfelületek, reklámfelületek, utcabútorok

7 Impresszum

Rákóczi Ferenc u.
Római katolikus templom (Szentséges...
Nagykapornak posta
Fő u.
Béke u.
Almási út
Port Oil
Külső-patak
Pozzer György u.
Temető u.
Akácfa u.

1

BEVEZETÉS

Nagy örömmel tölt el, hogy elkészült a település értékeit bemutató Településképi Arculati Kézikönyv, mely gyönyörű fekvésű településünket mint egy kagylóban pihenő gyöngyszemet mutat be. A Kézikönyv nemcsak nekünk készült, az itt élőknek, a döntéshozóknak, hanem azoknak is akik ide letelepedni, családot alapítani jönnének. Nagykapornak szerencsés helyzetben van Zalaegerszeg közelsége, az Árpád-kori Apátsági templom, a Remete-kerti zarándokhely a Mária forrással, a történeti településmag szövevényes utcahálózata, a messze földön híres panoráma ide vonzza az embereket.. A kéttornyú templom 800 éves vigyázza településünket, volna miről mesélnie.

De kanyarodjunk vissza a jelenbe, hiszen a Településképi Arculati Kézikönyv azért készült, hogy akik Nagykapornakot választják lakóhelyül tájékoztatást kapjanak településünk épített és természeti értékeiről, a település arculatának jellemzőiről, és javaslatot az épített környezet alakítására, hogy el ne rontsuk azt amit örököltünk.

A kézikönyv azon túl, hogy bemutatja a település meglévő épített és természeti értékeit, településképi karakterét, építészeti hagyományait, javaslatot tesz a településképhez illeszkedő építészeti elemek és tájhasználat alkalmazására, az épületek, építmények településképhez való illeszkedését biztosító telepítésére, anyaghasználatára, tömegformálására, homlokzati kialakítására, a közterületek és a zöldfelületek alakítására.

Remélem, hogy a kézikönyvben szereplő szemléletes ábrák, jó példák mindenki számára érthető módon mutatják be közösségünk környezetalakítással kapcsolatos elvárásait.

Olvassák a kézikönyvet olyan szeretettel, ahogy az készült. Tegyék ezt annak tudatában, hogy nem lezárt művet, hanem a jövőben is szabadon megújítható, bővíthető dokumentumot tartanak kezükben.

Sifter Péter
polgármester

2

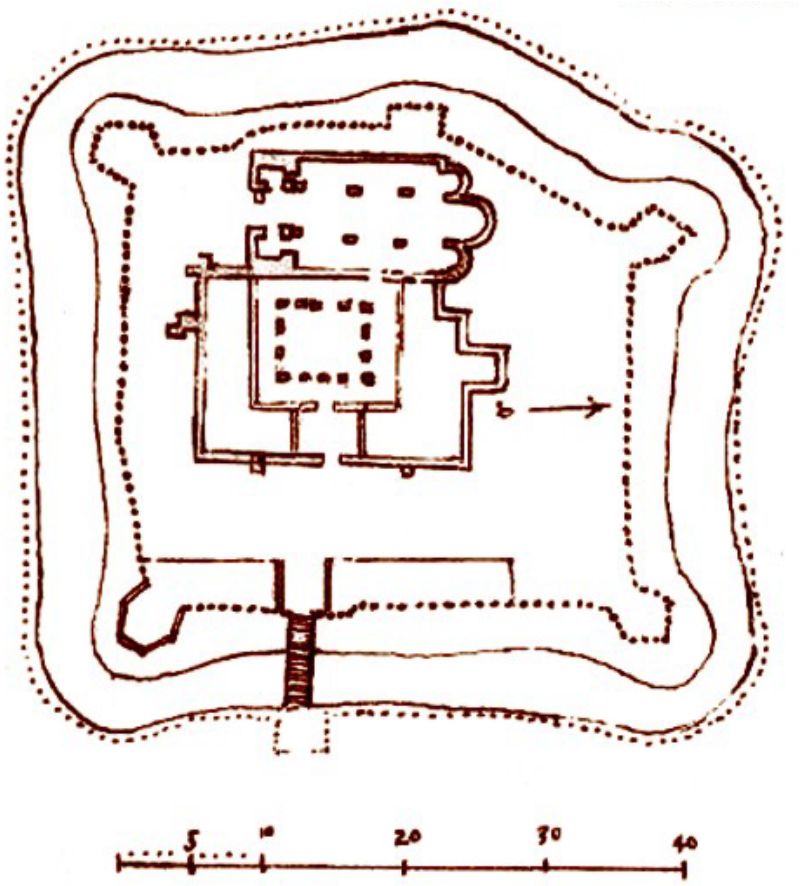
A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA

1 TELEPÜLÉSTÖRTÉNET, SZERKEZETI FEJLŐDÉS

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET

Határa a régészeti leletek tanúsága alapján már az őskorban lakott volt. A falu neve szláv eredetű (copriva=csalán), amelynek eredeti értelme „csalánnal benőtt hely". A település első említése azonban csak 1234-ből ismert Copurnuch alakban. Ide a XI. században 1196. előtt települhetett be a Kador vagy Kádár nembeli György fia Márton volt a monostor kegyura, ehhez a nemzetséghez fűződik az alapítás, s ennek a nemzetségnek a birtoka is volt eredetileg Kpornak. Mártonnak azonban magvaszakadt, és a monostor a királyra szállt, aki azt a kőszíni monostorért a Héder nembeli Volfer fiának Bencnek adta. Kapornak jelentőségét mutatja, hogy az ország egyik legkorábbi magánalapítású monostora itt jött létre. II. Géza uralkodása alatt, 1150 körül alapították a Megváltónak szentelt bencés apátságot. A XII. században nagy, háromhajós, háromapszisos templomot építettek, mely a nemzetség szolgálatában állt. Emellett volt a településeknek egy másik temploma, amely a plébánia feladatait látta el. Ez a kerek, polygon apszisú plébániatemplom az apátsági templom építésekor már állhatott, és Szent Kozma és Damján tiszteletére volt szentelve. Ennek első írásos említése 1264-ből való. Ezt a törökök pusztítása után már nem építették újjá, romos állapota miatt a XVIII. században bontották le.

Kapornak fontos hely volt, mivel itt működött Zala megye két hiteleshelye közül az egyik (a másik Zalaváron). 1335-től a XVI. század közepéig többször tartottak itt megyegyűlést, hetivásárt és országos vásárt tartottak. A XV. századtól a nemesi törvényszék központja és járási székhely. Kiváltságai ellenére a mezővárosi jogokat csak 1459-ben szerezte meg. Itt volt az egyik királyi sókamara, és miután Mátyás király 1465-ben eladományozta a települést az apátságnak, a püspöki tizedkerületnek is ez volt a központja.

A törökök elleni védekezésben szerepe fokozatosan nőtt. 1537-től császári csapatok megerősítették a portyázások ellen. 1567-ben a török elpusztította. Az apátság eredeti funkciói eddigre már lényegében nem működtek, megszűnt a bencés konvent. 1570-ben Turco hadmérnök tervei alapján újjáépítették, castellummá erődítették. A négyszögű vár sarkain sokszögű bástyák védték az északi várfal közelében levő templomot, és annak déli oldalhoz csatlakozó monostort. 1600-ban sikerrel vertek vissza a Kanizsa felől érkező nagy erejű török támadást. 1601-ben tovább erősítették a várat. 1664. július 27-én a törökök az egész települést a várral és a monostorral együtt elfoglalják és felégették. A vasvári béke után azonban ismét magyar kézre került.

A XVIII. században indult meg a település újratelepülése. A sérült apátsági templomnak csak a főhajóját építették újjá, több periódusban 1734 és 1779 között, barokk stílusban, ám így is megőrződött számos eredeti rész. 1751-ben önállósult a kapornaki apátság Zalavártól. A plébánia újjáalakulásával a XVI. században nyílt iskolában is újraindult a tanítás. A mezőváros lakossága is folyamatosan növekedett, melyhez hozzájárult, hogy a Rákóczi szabadságharc után a birtokos, Kazó István apát elismerte az itteni parasztok szabad költözési jogát. 1858-ban a jezsuiták a településre költöztek, és mintagazdaságot kialakítva gazdagították a várost. 1876-ban a közigazgatási reform nagy veszteseként Nagykapornak mezővárosi címét és járási székhely jellegét elvesztette, és a pacsai járás községe lett. Mindazonáltal megmaradt jelentőségét mutatja, hogy külön egy fiú- és egy lányiskola működött a városban, valamint évi ötször tartottak országos vásárt. 1885-ben a kegyesnővérek zárdája is ide költözött.

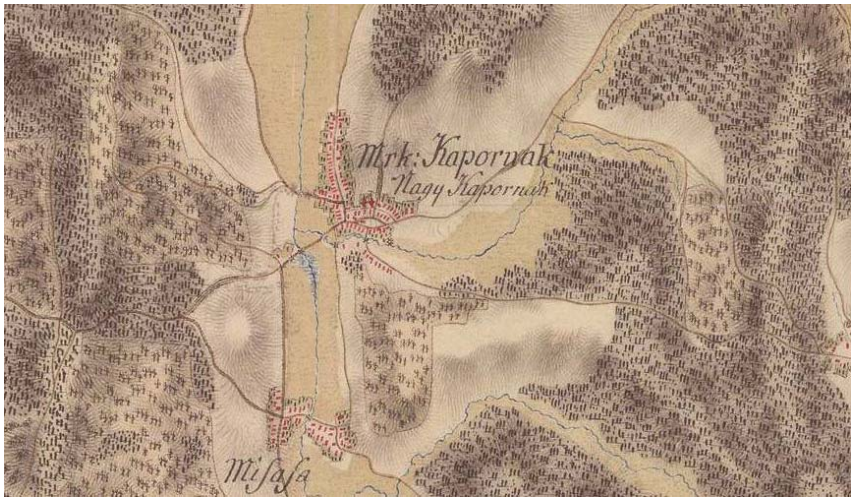

Az I. világháború súlyos veszteségekkel járt, a behívott katonák mintegy harmada meghalt. A vasút 1865 óta érinteti a települést. Az 1920-as években épült meg a műút Zalaegerszeg felé és elindult az autóbusz-közlekedés. 1931-től önálló orvosi rendelője van. A II. világháború ismét jelentős számú áldozatot követelt, köztük a zsidó családokat. 1950-ben az ÁVH kegyetlenül felszámolta az itteni szerzetesrendeket így Kapornak egyházi központi jellege ezzel megszűnt. 1971-ben általános iskola, 1978-ban óvoda nyílt a községben, ennek ellenére jelentős az elvándorlás. Az 1990-es évek közepétől az új helyi és zalaegerszegi munkahelyek létrejöttével valamelyest stabilizálódott a helyzet.

Felhasznált fontosabb irodalmak:
Holub József: Zala megye története a középkorban. III. Pécs, 1933.
Valter Ilona: Árpád-kori téglatemplomok Nyugat-Dunántúlon.
Zala megye helytörténeti lexikona. Kéziratos regesztagyűjtemény. Zala Megyei Levéltár

SZERKEZETI FEJLŐDÉS

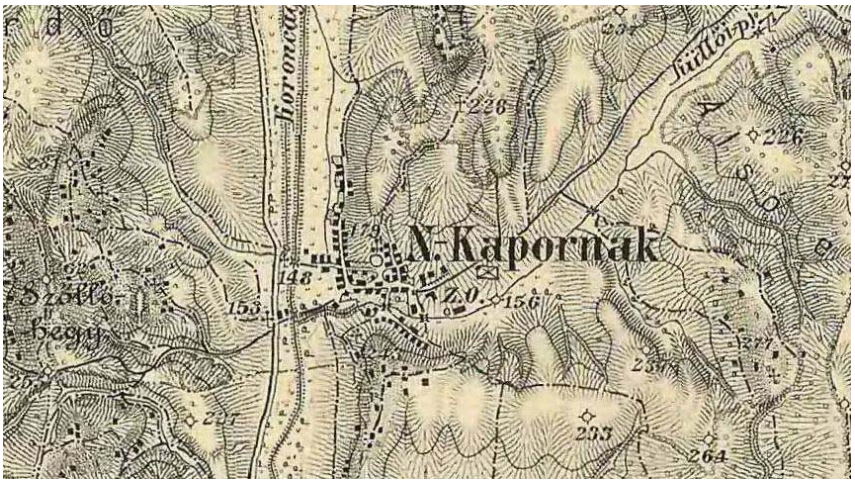
A település magja az Árpád-korban alakult ki, ez megegyezik a mai apátsági templom és monostor közvetlen környezetével. A falu legrégebbi utcáinak nyomvonalát a természeti adottságok határozták meg. A XVI. századi betelepítések nyomán a váraljai település népes 400-500 fős lehetett. A történeti térképek alapján a település az első katonai térképen (1782-1785) már szerepelt.
A térképen már jól követhető a mai szerkezet, kialakultak a várdomb körüli a fontosabb útvonalak, a Küllői patak és a Foglár csatorna, az átvezető hidak, az orsós teresedés felett az apátsági terület. Már ekkor beépült a mai Fő utca, Kisfaludy utca, Petőfi Sándor utca, Rákóczi utca, Kossuth Lajos utca, Zrínyi utca és Táncsics utca. A Kisfaludy utca még rákötött a Petőfi utcára és a Zrínyi utca észak felé folytatódott, a szomszédos települések felé is meg voltak az útkapcsolatok. A településről nyugaton a fő utak észak felé Kiskapornak-Orbányosfa, a nyugati Butsa, a déli Misefa felé irányult. A belső utcák közül a Kossuth Lajos utca Forintos háza felé, a Zrínyi utca Padár felé, a Dózsa György utca Tilaj felé indult.
A vár utcás beépítése, a Kossuth és Rákóczi utcák a világi központban, a városházánál találkoznak. A végvár lábánál fekvő falu feltehetően a mai Kossuth Lajos utca mellett lehetett, nyugati oldalán a lakóházakkal a keleti oldalon a présházakkal, szőlőkkel. A Dózsa György utca is valószínűleg még a déli szőlőhegyhez tartozhatott, a mai Almásháza felé még nem épült be.
A második katonai térképen pedig gyakorlatilag a mai szerkezettel egyezik. Pontosabban mutatja a várdomb körüli szövevényes utcahálózatot, azok teresedéseit és beépítését. A templom főbejáratával szemben a gyalogút alatt a Kossuth Lajos utcában volt a régi városháza a Petőfi-Rákóczi-Kossuth utcák találkozásában.

1. katonai felmérés (1763-1787) (Forrás: http://mapire.eu/hu/)

2. katonai felmérés (1806-1869) (Forrás: http://mapire.eu/hu/)

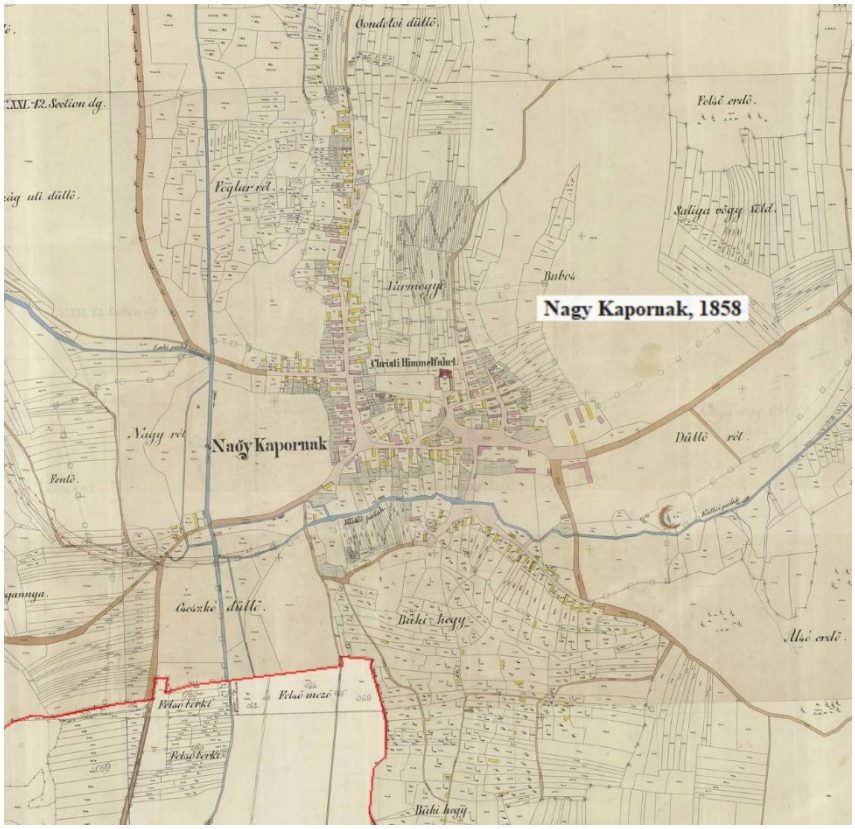

3. katonai felmérés (1869-1887) (Forrás: http://mapire.eu/hu/)

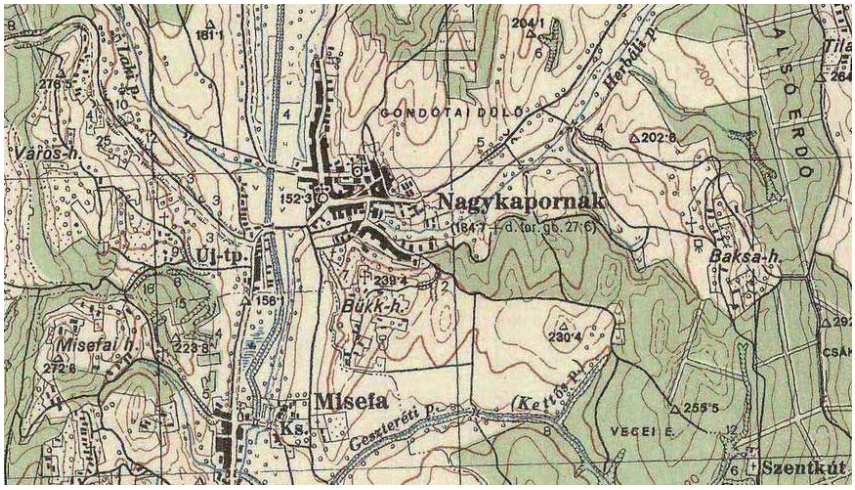
Az épületek az utcákban jellemzően utcára merőlegesen épültek. A meredek lejtők tetejének utca melletti keskeny beépíthetőség miatt egy-két utcával párhuzamosan elhelyezett lakóház is látható. Ezen a térképen az Ómajor beépítése, így jól megfigyelhető az erőszakosan megszüntetett egykori egyházi, uradalmi és világi központ hármas egysége. A nyugati határon a Foglár csatorna által elöntött földek hatalmas kiterjedése, a dombok vonulatai de, még az útfásítások is jól láthatók.

A második (1829-1866) és harmadik (1872-1884) katonai térképen a község szerkezete alapvetően nem változott. Az épületek többsége az észak-déli irányú nyugati dombhátakon, a mai Zrínyi utca egy, a Kossuth L. utca, Táncsics M. utca, mindkét oldalán látható. A templom épülete mellett arra merőlegesen a két zárdaépület helyezkedik el keretes beépítéssel. A településtől nyugatra az észak-déli irányú vasúti pálya is fel van tüntetve a megállóval. A Zrínyi utca északi folytatása már csak mezőgazdasági útként. A déli zártkerti domb lábának észak-keleti részén a Dózsa György utca szabályos soros beépítése már nem pincékre utal, hanem lakóépületekre.

A mai településszerkezetet a kataszteri térkép mutatja legpontosabban utcákkal, telkekkel és épületekkel együtt. A község területének terjeszkedését alapvetően a meredek dombok és a vízfolyások határolták be. A külterületek használata alapvetően nem változott. A mai térkép szerint a község területének alakulásában a legnagyobb változást a 76-os út építése jelentette, valamint ennek hatására a Deák Ferenc, a Béke utca, Almás utca és Misefa felé az Országút utca beépítése.

1859-es kataszteri térkép (Forrás: http://mapire.eu/hu/)

Település 1941-es térképen (Forrás: http://mapire.eu/hu/)

2 ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP

Nagykapornak község Zala megye közepén helyezkedik el a Foglár és Principális csatorna völgyében. A település Zalaegerszeg megyeszékhelytől keletre 10 km-re, a 76-os úttól északra, a misefai kiágazástól keletre található. Fejlődését az egyedülálló természeti, táji fekvése - völgylejtői meredekek, tengerszint feletti magasságuk általában 200-290 m, a szintkülönbség 100 m körül van - a településen átmenő út, és a megyeszékhely közelsége biztosítja.

A település és környezete látképét a domborzat, a rajta található természetes növénytakaró, a tájhasználat és az épített környezet határozzák meg. A község gyönyörű környezetét és páratlan szépségű panorámáját a Zalai Dombvidék középtáj három kistájának köszönheti, melyek határát érintik. Keleti oldala a „Zalaapáti dombhát", nyugati oldala az „Egerszeg – Letenyei dombság kistájban, míg a kettőt elválasztó középső hosszanti része a „Principális völgy" kistájban terül el.

Felszíni vizekben nem túl gazdag a vidék, a település határát három vízfolyás érinti. A község határa délkeleti részén ered a Geszteréti patak, amely a völgyben fakadó vizekkel egyesülve alkotja a fő vízgyűjtőt a Foglár patakot. A Foglár északi irányba tartva a Zala folyóba torkollik. A Foglárba ömlik bal oldalon a Laki és a Koroncó patak, jobb oldalon a Küllői, és a Padári patak. A község részben a Foglár patak észak-dél irányú, hosszanti völgyében, részben a keleti oldali dombokra települt. Éghajlata alakításában mediterrán és alpesi hatások érvényesülnek.

A táj növényföldrajzi besorolás szerint a Nyugat-balkáni flóratartomány Zalai flórajárásába tartozik. Leggyakoribb természetes növénytársulásai a patakok mentén sásos rétek, éger lápok, éger-kőris állományok, a domb lábánál gyertyános-kocsányos tölgyesek, amely a dombok középső és felső részén gyertyános-kocsánytalan tölgyesbe, kocsánytalan tölgy elegyes bükkösbe megy át. Patakvölgyekben hóvirág, tőzike, a zalai tölgyesekben, bükkösökben a védett ciklámen, a gombák közül a vargányafélék de más gomba is megtalálható.

A vadon élő nagyvadak közül a gímszarvas, őz, vaddisznó, az apróvadak közül a fácán, mezei nyúl, fogoly vadászható. A ragadozók közül él itt a róka, a nyest, a menyét. Énekes madarak közül a cinege, tengelic, a tövis-szúró gébics, a fekete rigó, sárga rigó, a ragadozó madarak közül a kuvik bagoly, macska-bagoly, egerészölyv, vörös vércse található meg a településen. A domborzati és talajviszonyok nem túl kedvezőek a mezőgazdasági művelés számára. A külterületi tájhasználatot tekintve a község határának legnagyobb része összefüggő erdővel borított dombvidék, illetve dombvidéki zártkert. Mezőgazdasági művelést az enyhébb lejtésű, középső, illetve déli területrészén (Geszteréti mező) folytatnak. A patakok völgyeiben nagyobb gyepterületeket, lápréteket találunk. A faluban jelentős volt korábban a legeltető állattartás.

A belterületi tájhasználatára jellemző a zöldterületek jelentős mennyisége. A falu „zöld tüdejét" képezi a Foglár patak széles gyepterülete. Utcáik a keskeny zöld sáv miatt fásításra nem mindenütt alkalmasak. Ezt pótolják azonban a magánházak előkertjei, udvarai. Szépen gondozott az egykori kolostor, apátsági templom, iskola épületegyüttes kertje. Itt található egy ritka, különleges védett növény a téltemető,(a Boglárkafélék családjába tartozó 8-18 cm magas hagymásgumós virág) valamint egy különlegesen nagy méretű, idős kislevelű hársfa (a mályvafélék családjába tartozó hárs nemzetség egyik, a Kárpát-medencében is honos faja).

Az Országos Tájképvédelmi Övezetbe tartozik, és a község karakteres megjelenését biztosítja, mint „Kiemelten kezelendő tájképvédelmi terület" a község keleti oldalán elterülő zártkert (szőlőhegy) a hozzá csatlakozó Körtvélyesi erdőtömbbel, és ugyanígy a falu délkeleti részén elterülő Kapornaki erdőtömb. A Kapornaki erdőtömbben található a Remetekerti zarándokhely szép parkjával, idős fáival, Mária forrásával, amely az erdőtömbbel együtt a Natura 2000 különleges természet megőrzési területbe tartozik. A nagykapornaki apátság szerzetesei közül többen remeteként itt az erdőben éltek. A kert az ő sírjaikat, s kis kápolnájukat őrzi. Innen a hely neve: „Remete"-kert. A sírkertben idős fák – tölgy, nyír, platán, juhar – díszlenek. Jelentős búcsújáró hely. Természetvédelmi kategóriák szerinti országos védelem alatt álló terület nincsen. A Nemzeti Ökológiai Hálózatba tartozik, mint ökológiai magterület, puffer terület és ökológiai folyosó a Küllői patak völgye, ahol szintén többféle védett növény található. A Foglár patak menti égerlápok, sásos rétek, mint vizes élőhelyek ex lege védett területnek minősülnek.

A község alaprajza a természeti feltételeket, dombokat követi. A belterület jellemzően lakóterület. Az ősi település a 76-os út építésével keleti irányban a Béke utca, nyugati irányban a Deák Ferenc utca, déli irányban az Ady Endre és az Országút utca beépítésével növekedett. Az Országút utcai fejlesztés eredménye, hogy Nagykapornak és Misefa község lényegében a főút mentén csatlakozik. A dombok által körbezárt község belterületének terjeszkedését is alapvetően a természeti adottságok, vagy a településen átmenő közlekedési hálózat útjai határozták meg. Északi irányban a dombok, keleti irányban a 76-os út és a Küllői patak, déli irányban a meredek szőlőhegy, déli irányban a vizenyős rétek, lápterületek, és a közigazgatási határ, nyugati irányban a 76-os út és a meredek szakadékos területek jelentenek akadályt.
Nagykapornakon a természeti feltételeket figyelembe véve az utcahálózat a templomdomb három oldala köré szerveződött, a természeti feltételek következtében a dombra futó szabálytalan, szövevényes utcahálózattal, halmazos telekosztással és beépítéssel. A domb lábánál keletkezett a dombot három oldalról közrefogó utcasor, utcás hosszú keskeny telkes egysoros beépítéssel. A történelmi előzményeket figyelembe véve az utcahálózat mellett három központi terület alakult ki. Az ősi egyházi központ a templom és környéke, ahol jelenleg idősek otthona, az önkormányzat hivatala és oktatási intézmények, turistaház találhatók.

A gazdasági központ az Ómajor környéke, ahol jelenleg a műemléki védelem alatt álló épületekben gazdasági tevékenység folyik. A régi városháza közelében a Petőfi Sándor utca és Fő utca találkozásában alakult ki az orvosi rendelővel, posta, kereskedelmi ellátási intézményekkel, óvodával együtt az új építésű Faluházzal, könyvtárral, közösségi nagyteremmel egy új közösségi központ, mely a templommal és a műemlék épületekkel méltó keretet ad a falu fejlődésének.

A Faluház mögött a nagy sportterület közösségi rendezvények célját is szolgálja. Innan a Fő utcán kelet felé tekintve a meredek úton szépen fűződnek fel a központhoz tartozó elszórt létesítmények, amelyek olyan közel vannak egymáshoz, hogy gyakorlatilag az utca teljes vonalát a templomig és az Ómajor épületegyütteséig központnak tekinthetjük. Az utcák domb felé eső szakaszán helyenként a meredek domboldal mellett nagy zöldfelületek, teresedések, közparkok alakultak ki.

A mai településszerkezet jellemzően utcás, illetve keresztutcás jellegű, a templomdombon halmazos, a főut mentén utcás átmenő falu, a természeti adottságokat követő összetett szerkezetű település. A jellemzően utcára merőleges hosszú, keskeny szalagtelkeken oromfalas, csonka kontyolt, vagy sátortetős lakóépületek sorakoznak északi oldalhatáron állva, előkerttel, vagy anélkül. A lakóépületek mögött a melléképületek és a házikerti-mezőgazdasági művelésű telekrészek találhatók.

A lakótelkek gondozottak, áttört kerítéssel, növényzettel vannak ellátva. Az épületállomány jellemzően földszintes, de az új beépítésű Béke utca, Országút utca és Ady Endre utca mentén tetőtérbeépítéses, emeletes lakóházakat is találunk. A keskeny utcák a Zrínyi Miklós utca, Táncsics Mihály utca, Kisfaludy utca, Deák Ferenc utca, Ady Endre utca, Kossuth Lajos utca teljes hosszában és a Fő utca, Dózsa György utca, Almási utca egyes szakaszai kivételével egyoldali járdával, nyílt árokkal készültek de útfásítás nélküliek.

3

ÖRÖKSÉGÜNK

1 ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI ÉS RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK

HELYI VÉDELEM ÉRTÉKEI

A településen néhány XX. század elején épült épület maradt fenn még eredeti állapotában, vagy csekély mértékű átalakítással. Az elkészült helyi értékvédelmi kataszter azokat az épületeket, építményeket, vallási emlékeket tartalmazza amelyeket érdemes a településnek védenie. A védelem formajegyei a külső látványra értendők, melyben az alábbi részletek szerepelhetnek: pitvaros, kódis állásos háromosztatú alaprajz, egyszerű nyeregtető bádog szellőző nyílásokkal, cserépfedéssel, tömör tégla falazat, évszámos, két szellőző nyílásos oromfal, különleges homlokzati vakolat architektúra, hat szemes függőleges téglalap alakú ablakok, kifelé nyíló spaletták, arányos szerkezet, épülettömeg, homlokzat. A helyi védelem alatt álló épületetekre vonatkozó legfőbb szabály, hogy ezeket nem lehet elbontani. Felújításukat meghatározott szabályok szerint lehet csak végezni. Annak érdekében, hogy védett épületeink felújítása, átalakítása ne lehetetlenüljön el, fontos rögzíteni, hogy pontosan mi képvisel értéket az adott épület esetében.

Az elkészült örökségvédelmi hatástanulmány alapján a helyi védelem a következőkre terjed ki külön-külön és együttesen:

a.) A helyi egyedi védelem (építmény, műtárgy, tájérték)

H1 - jellel a védelem az építmény (épület, műtárgy, tájérték) teljes tömegére, helyére, szerkezetére, alaprajzára, homlokzatára, színezésére, külső és belső részleteire valamint táj-, kertépítészeti és botanikai értékre vonatkozik.

H2 - jellel az építmény (épület, műtárgy) valamely rész értékére, építészeti elemeire vonatkozik,

b.) A helyi területi védelem (építészeti, természeti, táji)

H3 – jellel a település olyan összefüggő része, amely a jellegzetes településszerkezet (terek, utcák vonalvezetése és beépítettsége) tájkarakter elemek történelmi folyamatosságát képviseli, továbbá olyan településrész, tér, utca, útszakasz vagy temető, ahol jelentős számban találhatók értékes és védendő épületek, szobrok vagy sírjelek, így azok együttest alkotnak.

A helyi védelem alatt álló lakóépületek esetében a felújítás és átépítés során az épület jelenlegi építészeti karakterét meg kell őrizni. Megtartandó a főhomlokzat díszítése, homlokzati tagozatai, az épület tömegaránya, tetőformája, a beépítés jellege. Felújítás esetén az idő során eltűnt homlokzati tagozatokat vissza kell állítani. Az utcai, illetve az utcáról látszó homlokzatokon nem helyezhető el az épület karakterét zavaró létesítmény, pl. antenna, előtető, stb. Hirdetés, cégtábla és reklámfelirat csak az építészeti karakternek alárendelten alakítható ki. Törekedni kell az eredeti, rendeltetésnek megfelelő használatra, ha ez nem lehetséges, közcélú hasznosításra. Helyi védelem alatt álló építményt, építményrészt csak a helyi védettség megszüntetését követően lehet lebontani.

H1 jelű védelemre javaslat:

1. H1 védelem
Piéta
Béke utca 4-6 előtt
Helyrajzi szám: 149/1
A szobrot a helybéliek tisztelik, ápolják, így fennmaradása biztosított.

2. H1 védelem
Táncsics M. utca 1.
Helyrajzi szám: 119.
A bíró háza. XVIII, sz. vége.
Gyönyörű barokk építészeti emlék, a település kiemelkedő értéke. Egyre romló állapotú épület, mely azonnali beavatkozást igényel. Sajnos az épület utcai traktusát elbontották, de helyi védelemre javasoljuk még megmaradó értékei miatt.

3. H1 védelem
Táncsics M. utca 2.
Helyrajzi szám: 92.
Romló állapotú, valamikor mértéktartóan díszített gazdasági épület. XVIII. sz. vége.
Helyi védelemre javasoljuk, megfontolandó országos védelem alá helyezése.

4. H1 védelem
Táncsics M. utca 3.
Helyrajzi szám: 118.
Egyéni hangulatú ház pincével, a megszokottnál meredekebb tetőhajlással, érdekes építészeti részletekkel. A tűzfalon látható az eredeti festés nyoma. Kapu és homlokzatszínezés. A kapu és homlokzat színezés román stílusjegyeket hordoz, átlépő küszöbbel épült. Az épület feltehetően XVIII. sz. előtti. Országos védelemre javasoljuk.

5. H1 védelem
Fő utca 13.
Helyrajzi szám: 46
Kicsit élénk színezésű, de példásan felújított pincés régi épület. Feltehetően XVIII. század végi eredetű.

6. H1 védelem
Fő utca 1
Helyrajzi szám: 81.
Turistaszálló, volt cselédlakás.
Követendő példa az eredetileg cselédlakásként használt épület, alaprajza kicsi átalakítással alkalmassá vált az új funkció befogadására. Helyi védelemre javasoljuk.

7. H1 védelem
Fő utca — Petőfi utca kiteresedése
Feszület 1808.
A II. világháború hősi halottainak állított emlékmű (mellett zavaró és méltatlan a kusza vezetéksokaság).

H2 jelű védelemre javaslat:

Ómajor

A major jelenlegi nyilvántartása a 183/19, 183/18, 183/16, 183/15, 183/14, 183/12 és a 183/10-es helyrajzi számú területeket érinti.

A Berchtold apát féle építkezésből (XVIII. sz.) valószínűsíthető az emeletes magtárház, a cselédház és az egyéb gazdasági épületek. A barokk épületegyüttes mellé a XIX. század végi jezsuitaépítkezés emléke az eklektikus stílusú, tégla architektúrájú majorsági épületegyüttes. A majorság épületei páratlan értéket képviselnek nem csupán építészeti, történelmi, hanem idegenforgalmi lehetőség szempontjából is. Az Ómajor elemei jellegüknél fogva multifunkciós épületek, újbóli hasznosításuk többféle funkció kialakítására adnak lehetőséget.

8. H2 védelem
Fő utca — Ómajor
Helyrajzi szám: 183/19
A major eklektikus stílusú épülete az utca felől.
A major valamikor egyházi tulajdonban lévő, építészetileg rendkívül míves épületegyüttese pusztul. A „lakatlanság" csak gyorsítja a kedvezőtlen folyamatokat, pedig az épületek többféle hasznosításra alkalmassá tehető. Épülettömeg, homlokzat védendő.

Az eklektikus épület udvari homlokzat részletei.

9. H2 védelem
Almási utca — major
Helyrajzi szám: 183/16
Barokk előzmények felhasználásával épült. Épülettömeg, homlokzat védendő.

10. H2 védelem Almási utca — major
Helyrajzi szám: 183/12
A barokk emeletes magtárépület a Fő utcai tömb előtt épült a XVIII. században. Épülettömeg, homlokzat védendő.

11. H2 védelem Almási utca — szeszgyár gyárkémény
Helyrajzi szám: 214

Az egykori szeszgyár kéménye mint helytörténeti emlék védelem alatt áll.

H3 védelemre javaslat

12. H3 védelem
Kossuth L. utca 46-tal szemben lévő fa kútház.
Az utca fontos arculatformáló eleme, utcakép védelemre javasolt.

13. H3 védelem
Kossuth L. utca 29. előtt az úton lévő fa kútház, utcakép védelemre javasolt.

14. H3 védelem
Temető
Helyrajzi szám: 282/2
A temetői kápolna, a régi sírok, a kopjafa és kőkereszt védelme érdekében a teljes temető területének védelme javasolt.

LÁTVÁNYVÉDELEM

Egy település látványát az ember a közlekedéssel kapcsolatban érzékeli és szemmagasságban. A települések feltáruló látványa az utak mentén haladva érzékelhető, ezek azok az elemek amelyek a kialakult településképet meghatározzák. Az örökölt morfológiai adottságok tehát meghatározzák az épített környezet elhelyezkedését is. A feltáruló látványt ugyanúgy meg kell őrizni mint a településkép egyéb meghatározó elemeit.

15. H3 védelem
Védendő a Rákóczi út beépítési módja: homlokzatok szélessége és magassága, tetőidom, tömegalakítás, kiegészítve a hagyományos anyaghasználattal és színvilággal. Fentiek betartásával biztosítható a templomdomb és a volt városháza rálátásvédelme. A szinte érintetlenül maradt utcakép. Rálátás a templomra és a rendházra az utca végén a volt városháza épületével.

16. H3 védelem
A Táncsics Mihály utca Zrinyi utca és Fő utca közötti szakaszán az utca mindkét oldala utcakép védelmet kell hogy kapjon a meglévő karakter megtartása érdekében.

A szobrok és kőkeresztek el nem bonthatók, át nem alakíthatók, áthelyezésük csak indokolt esetben az önkormányzat testületének jóváhagyásával történhet. A szobrok és kőkeresztek védelméről, jó karbantartásáról az önkormányzat köteles gondoskodni.

Kőkereszt az Országút utca 1/b. telkén a 76-os út és Országút utca sarkán.

Kőkereszt a templomkertben

MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK

A községben három műemléki védettségű építészeti érték található a Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztály adatszolgáltatása alapján:

törzsszám	megye	helység	cím	név	védelem	helyrajzi szám
6449	Zala	Nagykapornak		Bencés apátság és rendház (diákotthon) ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	34, 35, 36, 53, 60, 63, 64, 65, 67, 69, 70, 72, 73, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 38, 37
6448	Zala	Nagykapornak		Apátsági templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	29, 34, 35, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72, 73
8849	Zala	Nagykapornak		Kocsma, egykori városháza ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	35, 37, 60, 66, 503, 472, 462, 453, 504, 452, 21
6448	Zala	Nagykapornak	Zrínyi u.	Apátsági templom	Műemlék	68
6449	Zala	Nagykapornak	Zrínyi u. 2/b. – Kisfaludy u. 2.	Bencés apátság és rendház (diákotthon)	Műemlék	66, 68
8849	Zala	Nagykapornak	Kossuth Lajos utca 1.	Kocsma, egykori városháza	Műemlék	36

A település műemlékei

1.
Országos védelem alatt lévő apátsági templom
Titulusa: Szentséges Üdvözítő
Műemléki törzsszám: 6448
Helyrajzi szám: 66
Zrínyi utca 1.
Állapota jó, fennmaradása, karbantartása biztosított.

Dombon, szabadon álló, keletelt, egyhajós, félköríves szentélyzáródású, Ny-i toronypáros templom, a szentély felől kontyolt nyeregtetővel, a szentély D-i oldalához csatlakozó sekrestyével, a templom D-i oldalához kapcsolódó egykori apátsági épületekkel (trsz. 6449). A Ny-i homlokzat középtengelyében négyzet alaprajzú, nyeregtetős előcsarnok, vízszintes záradékú kőkeretes kapuval. A tornyok felső szintjén középkori ikerablakok, alattuk félköríves szoborfülkékben Szent Péter és Pál szobrai. A tornyok közötti oromfalban Pieta-szobor. A szentély É-i oldalán a középkori szentély bemutatott részletei, D-i oldalán csúcsíves, mérműves ablakok. Csehsüveg boltozattal fedett hajó és szentély, a hajó bejárati oldalán karzat. A szentély D-i falán Semjén Antal apát (1546) sírköve, 1530 előtt. Falképek: 1800 (Maurer Ignác), átfestve 1930 körül (Kuczka József), restaurálva 2005-ben. Berendezés: jellemzően 18. század; szószék, keresztelőkút, copf, 18. század vége; padok, 18-19. század; oltárok, 20. század. Orgona: 1889 (Bencz György). II. Géza király uralkodása alatt, 1150 körül alapította Kadar nembeli György a háromhajós, Ny-i toronypáros, három félköríves szentéllyel záródó bencés apátsági templomot. A 16. század elején átalakították, a török támadások idején erődítették. Újjáépítésére, egyhajóssá alakítására a középkori részek, a toronypár, az egykori főhajó és apszis megtartásával, 1734-1779 között került sor.

Dombon, az egykori apátság épületegyüttesében, K-NY-i tengellyel álló, kéttornyos, hagymakupolás, félkörív záródású szentéllyel, cserépfedésű kontyolt nyeregtetős épület. A szentély tömege a hajónál keskenyebb. Az egykori apátság két, É-D-i tengelyű épületszárnyával belső udvart képez.

A NY-i (fő)homlokzat a hajónál szélesebb, falai tükrösek, a két torony közt a tetőgerincnél magasabban záródó oromfal, a homlokzat elé kis tömegű, nyeregtetős előtér tömege áll, melynek É-i oldalán szegmentív záródású falfülke látható. Kőkeretes, egyenes záródású ajtó, felette márványtábla. A tornyokon szoborfülkében Szt Péter és Szt. Pál szobra, középtengelyben szegmentív záródású, szalagkeretes, rácsozott ablak. Atetőszinten a tornyokon kisméretű ikerablakok, román fejezetes oszloppal, középtengelyben szoborfülkében Pieta ábrázolás. A harangszinten a tornyok minden irányba szalagkeretes, zsalugáteres, félkörív záródású ablakokkal nyílnak, felettük óra és órapárkány. A tornyokat fémlemezfedésű lanternás hagymakupolák zárják.
Az É-i homlokzat tükrös falmezőiben a szalagkeretes, szegmentív záródású két ablak elfalazva áll. A szentélyen korábbi építési fázisból származó kő boltív vonala látható, a sarkon pillér maradványa. Az ívet áttöri a szegmentív záródású, szalagkeretes ablak. A szentély tengelyében félkörív záródású, magas, lőrés-arányú, kávás keretezésű, elfalazott ablak látható, ettől D-re csúcsíves, mérműves ablak nyílik. A szentély tömege közvetlenül egybeépült a plébániaszárnnyal, a falszakaszt a földszinti és emeleti részen egy-egy szalagkeretes, állótéglány ablak nyitja.

Forrás: muemlekem.hu

JÖJJETEK HOZZÁM MINDENNAPJAIM

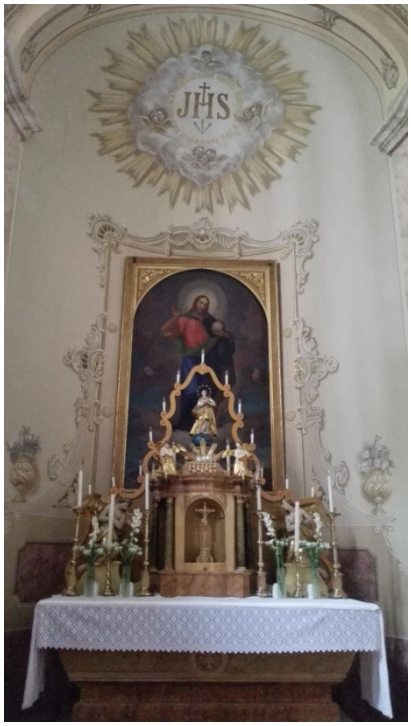

Jézus a keresztet
vállára veszi.

JHS

227
176
192

2.
Országos védelem alatt álló bencés rendház
Műemléki törzsszáma: 6449
Helyrajzi szám: 66, 79.
Zrínyi utca 2/b
Jelenleg felújítás alatt. Állapotának fenntartása, használata, karbantartása biztosított. A templommal alkotott együttes környezete műemlékhez méltó kialakítást kap.

3.
Országos védelem alatt lévő városháza, csárda, később kocsma
Műemléki törzsszám: 8849
Helyrajzi szám: 36
Kossuth L. utca 1.
Állapota folyamatosan romlik, a gazdátlanság miatt. Eredeti vendéglátó funkció visszaállítható, de az épület karakterét megtartó egyéb idegenforgalmi, kereskedelmi, szolgáltató rendeltetés is kialakítható. Az épület az ismételt használatbavétellel megmenthető.

RÉGÉSZETI ÉRTÉKEK

Nagykapornak területén a megyei átlagnál valamivel jelentősebb számban találunk régészeti és örökségi értékeket. A legjelentősebb közülük a bencés kolostor templom és annak környezete, mint régészeti örökség. A jelenlegi faluban lévő dombtetőn látható 12-18. századi egykori kolostor templom és az attól délre a ma álló 18-19.századi épületek alatt és között található középkori benedekrendi kolostor az egyik legkorábbi magánalapítású magyarországi kolostor-együttes. Régészeti feltárásra került a 12-15. századi északi oldalapszis és a déli apszis vége, ásatás volt a keleti kolostorépület külső oldalán. A kolostorudvaron még a 19. században is jól látható épületmaradványok voltak. A jelentős középkori emlékanyag a mai temetőben lévő középkori plébániatemplom-maradvány, az egykori Szent Kozma és Damján templom és a kapornaki határba beolvadt falvak, Baksa, Geszteréd, Boldogassszonyháza, Ivánfalva és Herbály.

Baksa
Az egykori falu emlékét a Baksa-dűlő és a Baksa-hegy őrzi, a településtől délkeletre.
1422-es oklevél szerint Salamonvári János hagyta a kapornaki apátságra. Egy 1482-es oklevél alapján Kapornak és Csány közt feküdt.1542-ben kapornak egyházi birtoka, 1546-ban 7 porta a jobbágyfalu, 1546-ben Choron András a falut feldúlta és kifosztotta. 1550-ben egy perben név szerint szerepel, de a 18. század elején lakatlan pusztának mondják.

Geszteréd
Az egykori falu emlékét a Geszteréti-dűlő és a Geszteréti falu őrzi a falutól délre. A zalai vár földje volt, s IV. Béla adományozta Bebösi Simonnak és Butknak. 1264-ben Jula comes fia Gergely földje, a határjárásban említve van a Kapornak felé vezető út, továbbá a Szent Kozma és Damján egyház — a kapornaki volt ez — szőleje és a kapornaki monostor földje. A birtok többször gazdát cserélt, pereskedtek érte. Birtokosait 1271-től ismertjük az oklevelekből, így Gergely, Geszterédi Gergelyfia Miklós, Lendvai László, Fodor lPál, Györgyfali Nemes Pál. Mátyás király 1565-ben István strevári püspöknek a kapornaki apátság kormányzójának adományozza, mely oklevelet még 1722-ben is átírják. . 1531-ben 5 és fél portája van a falunak. 1546-ben Choron András ezt a falut is feldúlta és kifosztotta, újratelepül, de 1566-ban a törökök felégették, 1578-ban újra lakatlan, 1644-ben pedig már csak a kapornaki katonák kszálják a geszterédi réteket. 1690-ben az írják, hogy puszta falu. 1694-ben Kazó István apát a geszterédi malmot, puszta irtásföldet, kenderföldet adományoz szolgáltatásért Molnár Gergely leszármazottainak.

Ivánfalva (Ivánfölde)
A falu emlékét még helynév sem őrzi, valószínűleg maradványai a szent éterúri határral szomszédos erdőterületen található. Rokolyán szomszédságában feküdt, mert amikor 1337-ben beiktatást akartak itt végezni, annak ellenmondott Henrik kapornaki apát egy földdarabot illetőleg Ivánfalva faluja felől (Dl. 3056.). Tehát a kapornaki apátság birtoka volt.

Régészeti érdekű területek az egykori és mai vízfolyások és nagyobb árkok mentén fekvő lankás domboldalak területe.

Nyilvántartott régészeti lelőhely és környezete a Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztály adatszolgáltatása alapján:

azonosító	megye	település	lelőhelyszám	név	HRSZ
20286	Zala	Nagykapornak	1	Padári elágazás	0133/1, 0134/1, 0134/2, 0130/1
20287	Zala	Nagykapornak	2	Nagy-tábla III.	0166/1, 0164/1, 0164/3
20288	Zala	Nagykapornak	3	Piros-Kereszt	0166/19, 0166/21, 202/28, 202/17
20289	Zala	Nagykapornak	4	Pacsa-völgyi-dűlő	090/5, 090/6
20290	Zala	Nagykapornak	5	Dózsa György u. 9.	265, 266, 267, 268
20291	Zala	Nagykapornak	6	Kapornaki-oldal	0257/3, 0257/4, 0257/5, 0254, 0255, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250/1, 1252, 1253, 282/2, 1259/1, 1260/1, 1260/2, 1261, 1250/2, 0257/6
20292	Zala	Nagykapornak	7	Forintos-puszta	0126
20293	Zala	Nagykapornak	8	Nagy-tábla I.	0143/1, 0143/2, 0141, 0137
20294	Zala	Nagykapornak	9	Nagy-tábla II.	0151, 0124/4, 0124/1
20296	Zala	Nagykapornak	11	Hamu-házi-tábla	0130/1, 0131/5
20297	Zala	Nagykapornak	12	Bubos-dűlő	0120/9, 0120/10, 0120/11, 0120/12, 0120/13
20298	Zala	Nagykapornak	13	Kapocs-hegyhát	0150, 0126/4, 0146
20299	Zala	Nagykapornak	14	Cseri-dűlő	0146, 0126/4, 0126/5, 0126/6, 0143/2, 0143/1
20271	Zala	Nagykapornak	15	Bencés apátság	34, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 77, 78, 79, 53, 60, 35
48258	Zala	Nagykapornak	16	Községi temető	282/2, 1135/3, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259/4, 1259/5, 1260/1, 1260/2, 1259/1, 0112/19, 0112/20, 0112/21
57138	Zala	Nagykapornak	17	Pacsa-völgyi-dűlő, észak	090/1, 090/2
37999	Zala	Nagykapornak	18	Szérűs kert	0112/16, 0112/17, 0112/19, 0112/20, 0112/21, 0112/22, 0112/24, 28/2
20295	Zala	Orbányosfa	4	Kiskapornak	093/9
34489	Zala	Padár	1	Kajdicsaföldi- dűlő	021

1 TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

TÁJI ÉRTÉKEK

A község közigazgatási területe nem érintett a Balaton-felvidéki Nemzeti Park (továbbiakban: BFNP) védett természeti területe által.
Országos jelentőségű védett természeti területként a község közigazgatási területéhez az alábbi ex lege védett lápterületek tartoznak, egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró ex lege védett lápként a Nagykapornak 0173 hrsz terület.
Nagykapornak közigazgatási területén nem található – forrás, barlang, víznyelő, kunhalom, földvár.
Tervezett természeti területnek minősül az erdő, gyep, nádas művelési ágú termőföld, a művelés alól kivettként nyilvántartott földterület, ha nem építmény elhelyezésére szolgál, vagy ha jogerősen jóváhagyott bányászati műszaki üzemi terv alapján nem áll bányaművelés alatt és a mező- és erdőgazdasági hasznosításra alkalmatlan földterület. A közigazgatási terület fenti feltételeknek megfelelő területeit tervezett természeti területekként kell kezelni és kiemelt figyelmet kell fordítani a tájkép, a természetes életközösségek (növénytársulások) és élőhelyek megóvására.
Természetközeli területekként kell kezelni a mocsár, a nádas és a sziklás területeket is, melyeken épületet elhelyezni nem szabad. Érzékeny természeti területek és magas természeti értékű területek a község közigazgatási területét nem érintik.
A Natura 2000-es területek közül a Nagykapornaki erdő (HUBF20054) és a Remetekert (HUBF20055) néven kihirdetett kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület érinti a közigazgatási területet a 0205/ A község közigazgatási területét az országos ökológiai hálózat övezetei közül a magterület, az ökológiai folyosó övezete és a pufferterület övezetek érintik.

Külön jogszabály által meghatározott Natura 2000 területeken használatmódosítás és építés csak a természetvédelmi hatósággal egyeztetve, a Natura 2000 területekre vonatkozó hatályos előírások szerint történhet.

A Natura 2000 hálózat által érintett földrészletek a következők: 021 hrsz., 0184 hrsz., 0198 hrsz., 0199 hrsz., 0205/1 hrsz., 0205/2 hrsz., 0205/3 hrsz., 0206 hrsz., 0207 hrsz., 0208/1 hrsz., 0208/3 hrsz., 0208/4 hrsz., 0208/5 hrsz., 0209 hrsz., 0210/1 hrsz., 0210/3 hrsz., 0210/4 hrsz.
A község közigazgatási területére készült felmérés az egyedi tájértékek vonatkozásában. A település területe érintett az OTRT és ZMTRT által lehatárolt "tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek" övezettel.

	Név	Tipizálás	Pontos helyszín	Hrsz felmérőlap alapján (Érték)	Főbb jellemzők	Kor, keletkezés időpontja	Állapot, állag szöveges kifejtése	Védettség, védettség szintje
1	Városháza csárda	Csárda	Kossuth u. 1.	36	„Városháza csárda” (Műeml.: 8849. sz.) Előbb csarda, majd kocsma volt.	? 1780	Erősen leromló állapotban lévő régi csárda.	Országos jelentőségű műemlék
2	Kerekes kút	Kút	Városhegy	1579	Fa kerekes kút	XX. sz. eleje	Jó állapotú fa kerekes kút.	Nem védett
3	Kőkereszt	Feszület	Városhegy	1476/1	Kőkereszt (kopott, mállik)	1892	Időjárás és emberi rongállás által is érintett kőkereszt.	Nem védett
4	Szőlőprés	Présház	Városhegy	1594	Fa szőlőprés	1927	Jó állapotú fa szőlőprés udvaron belül.	Nem védett
5	Mária szobor	Köztéri szobor	Városhegy	1589/7	Gipsz Mária szobor, árnyékolóval.	? 2000	Gipsz mária szobor, fa tetővel.	Nem védett

6	Ökörszemes-rét	Felhagyott gyümöl-csösök, szőlők	Városhegy	1595	Ökörszemes-rét, védett fajokkal.	-	A tulajdonos a területet néhány éve lépcsőzetessé alakította, ami miatt néhány védett faj kiveszett a területről.	Nem védett
7	Harangkötő kút	Kút	Városhegy	274	„Harangkötő kút" kerekeskút, kiszáradt.	? 1920	Jó állapotú fa kerekes kút. Az erdei aljnövényzet kezdi benőni.	Nem védett
8	Zsidó temető	Temető	Városhegy alatt	0270/2	Zsidó temető, 13 sírkő még látható	1890 (kapu: 2007)	Régi zsidó temető.	Nem védett
9	Csécs kereszt	Feszület	Orbányosfa felé	018/4	Kőkereszt („Csécs kereszt")	1905	Időjárás koptatta kőkereszt.	Nem védett
10	Piros kereszt	Feszület	Rákóczi utca vége	82	Fakereszt fa corpus-szal (2008-ban felújítva). 1850-től áll kereszt ugyanitt.	? 1850	Szépen felújított fa kereszt.	Nem védett
11	Kerekes kút	Kút	Kossuth u. 29.	5	Fa kerekes kút	? 1930	Jó állapotú fa kerekes kút.	Nem védett
12	Kerekes kút	Kút	Kossuth u. 46-tal szemben	503	Fa kerekes kút	? 1930	Jó állapotú fa kerekes kút.	Nem védett
13	Istálló	Istálló	Petőfi u. 16.	452	Istálló	XX. sz. eleje	Felújításra szuruló istálló.	Nem védett
14	Hárs-gyertyán Fasor	Fasor	Apátság, külső udvar	66	10 fa, nagy levelű hárs és gyertyán	80-100 éves	Fasor a templom közelében.	Nem védett
15	Iskolakert	2.2.1. Növény-egyed, növény-csoport	Apátság, külső udvar	60, 66	téltemető (30-40 ezer tő) élőhelye (kiépítve: 2006.). XV. században Itáliából hozta be egy barát a téltemetőt ide.	XV. sz. eleje	Téltemető élőhelye.	Nem védett
16	Római Katolikus Apátsági templom	Templom	Zrínyi u. 1.	66, 68	Római Kat. Apátsági templom. (Műeml.: 6448. sz.) Eredetileg román (1170-1220).	Barokk átépítés (1730-1770)	Kéttornyú barok templom, román előzménnyel.	Országos jelentőségű műemlék

17	Kőkereszt Máriával	Feszület	Zrínyi u. 1.	68	Kőkereszt Máriával	1945-1948	Jóállapotú kőkereszt. Mária szobor fülkében.	Nem védett
18	Imádkozó asszony	Köztéri szobor	Zrínyi u. 1.	68	Fa, Imádkozó asszony	2009	Faragott fa szobor.	Nem védett
19	Hárs fasor	Fasor	Zrínyi u. 1.	68	9 fa, nagy levelű hárs	80-100 éves	Fasor a templom közelében.	Nem védett
20	Bűnbánó Magdolna	Köztéri szobor	Zrínyi u. 1.	66	Fa, bűnbánó Magdolna	2013	Faragott fa szobor.	Nem védett
21	Török elleni végvári katonák emlékműve	Emlékoszlop	Zrínyi u. 1.	66	Török elleni végvári katonák emlékműve (kopjafa)	2011	Kopjafa.	Nem védett
22	Mária	Köztéri szobor	Apátság, belső udvar	66	Mária	2007	Faragott fa szobor.	Nem védett
23	Szent Ignác	Szentek szobra	Apátság, belső udvar	66	Szent Ignác (Horváth Tibor műve)	2011	Faragott fa szobor.	Nem védett
24	Ősmagyar nő és férfi	Köztéri szobor	Zrínyi u. 1.	78	Ősmagyar nő és férfi	2012	Faragott fa szobor.	Nem védett
25	Májvirágos Illir gyertyános tölgyes és bükkös.	Üde lombos-erdők	Felső erdő	12A, 12D	Májvirágos Illir gyertyános tölgyes és bükkös.	-	Jó természetességű erdőtagok, védett növényekkel.	Nem védett
26	Küllői-patak völgye	Láp- és liget-erdők	Küllői- patak völgye	0130/1, 0130/2, 0131/5, 0131/6, 0133/1, 0133/4, 0134/2, 0136/1, 0136/2, 0137, 0138, 0141, 0142, 0143/2, 0159, 0164/3, 0167/2, 017, 0173, 0174, 0175, 0177/1, 0178, 0179, 018, 0181, 0182, 0185	Patakparti égeres, égerláp, kakukktormás forrásláp, nádas, fajgazdag illír bükkös, gyertyános-tölgyes erdő, védett fajokkal egykori kenderáztatók, források.	-	Patakot övező égeresek. Részben védett lápok.	Országos jelentőségű védett természeti terület
27	Fakereszt	Feszület	Baksa-hegy	1054	Fakereszt fa corpus-szal (2013-ban felújítva). XIX. sz. végétől áll kereszt ugyanitt.	XIX. sz. vége	Szépen felújított fa kereszt.	Nem védett

28	Pléh kereszt	Feszület	Baksa-hegy	1073/1	Fakereszt fém corpus-szal. XIX. sz. végétől áll kereszt ugyanitt.	XIX. sz. vége	Szépen felújított fa kereszt, fém corpus-szal.	Nem védett
29	Remete-Kápolna	Kápolna	Remetekert	0205/3	Kápolna (freskó: Mária kis Jézussal). Törökkorban elpusztult Nagyboldogasszony falva település templomának helyére építették.	1924	Jól karbantartott erdei kápolna.	Nem védett
30	Harangláb	Harangláb	Remetekert	0205/3	Harangláb szép haranggal	2008	Nyitott, egyszerű harangláb, szép hangú, új haranggal.	Nem védett
31	II. János Pál pápa	Szentek szobra	Remetekert	0205/3	Fa, II. János Pál pápa	2013	Faragott fa szobor.	Nem védett
32	Szt. József és a gyermek	Szentek szobra	Remetekert	0205/3	Szt. József és a gyermek	2013	Faragott fa szobor.	Nem védett
33	Remete Szt. Pál	Szentek szobra	Remetekert	0205/3	Remete Szt. Pál	2009	Faragott fa szobor.	Nem védett
34	Fakereszt	Feszület	Remetekert	0205/3	Fakereszt, fémkereszttel és fém corpusszal. 1924-től áll kereszt ugyanitt.	1924 (felújít-va: 2011)	Szépen felújított fa kereszt fém belsőkereszttel és corpusszal..	Nem védett
35	Remete	Köztéri szobor	Remetekert	0205/3	Fa, remete	2009	Faragott fa szobor.	Nem védett
36	Kőkereszt	Feszület	Remetekert	0205/3	Kőkereszt	1886	Megfelelő állapotú kőkereszt.	Nem védett

37	Remete-kert	Park	Remetekert	0205/3	Kápolna körüli idős (80-120 éves) fák, park (őse: 1700). 1700-as években éltek itt remeték, 1920 óta zarándokhely.	1920	Szépen ápolt park jellegű erdei tisztás.	Natura2000 terület
38	Fakereszt	Feszület	Remetekert	0205/3	Fakereszt, fémkereszttel és fém corpusszal (Varga István alkotása)	1982	Egyszerű fa kereszt fém belsőkereszttel és corpusszal..	Nem védett
39	Lurdes barlang	Köztéri szobor	Remetekert	0205/3	Mária szobor, kőfülkében (Varga István alkotása)	1982	Lurdes barlangot idéző kegyhely, erdei, parkosított tisztás.	Natura2000 terület
40	Fakereszt	Feszület	Büki-hegy	1140	Fakereszt, fém corpusszal (felújítva: 2010). XIX. sz. végétől áll kereszt ugyanitt.	XIX.sz. vége	Szépen felújított fa kereszt, fém corpus-szal.	Nem védett
41	Jézuska	Köztéri szobor	Büki-hegy	1140	Fa, Jézus (paraszt gúnyában)	2013	Faragott fa szobor.	Nem védett
42	Kőkereszt	Feszület	Fő utca	504	Kőkereszt	1808	Kerített kő kereszt.	Nem védett
43	II. világháborús emlékmű	Emlékmű	Fő utca	154/1	II. világháborús emlékmű	1991-92	Fektettett pajzs alakú márvány emlékmű.	Nem védett
44	I. világháborús emlékmű	Emlékmű	Fő utca	154/1	I. világháborús emlékmű (kopjafa)	2007	Kopjafa.	Nem védett
45	Kenyérvivő Szt. Margit	Szentek szobra	Fő utca	154/1	Fa, kenyérvivő Szt. Margit	2007	Faragott fa szobor.	Nem védett
46	I. István	Szentek szobra	Fő utca	159/6	I. István	2007	Faragott fa szobor.	Nem védett
47	Makovecz Imre szobra	Köztéri szobor	Fő utca	444	Makovecz Imre	2012	Faragott fa szobor.	Nem védett
48	Nagykapornaki várkapitány (Markal)	Köztéri szobor	Fő utca	159/8	Nagykapornaki várkapitány (Markal)	2011	Faragott fa szobor.	Nem védett

49	Lakóház	Lakóépület	Fő utca	46	Pincés régi épület	XVIII. sz. vége	Szépen felújított régi lakóház.	Nem védett
50	Turista szálló	Turistaház	Fő utca 1.	81	Turista szálló (eredetileg cselédlakás)	XX. sz. eleje	Szépen felújított régi cselédlakás.	Nem védett
51	Ómajor	Majorság	Fő utca	183/19	Ómajor (eklektikus)	? 1920	Részben elhagyott, pusztuló ipari épület.	Nem védett
52	Juhász	Köztéri szobor	Fő utca	42	Fa, juhász	2007	Faragott fa szobor.	Nem védett
53	Majori magtár	Magtár	Almási utca	183/12	Major (barokk magtár)	? 1920	Részben elhagyott, pusztuló ipari épület.	Nem védett
54	Major	Majorság	Almási utca	183/16	Major (barokk előzmények)	? 1920	Részben elhagyott, pusztuló ipari épület.	Nem védett
55	Szeszgyár	Üzemépület	Almási utca	214	Szeszgyár (barokk alapokon)	1940	Elhagyott, pusztuló ipari épület.	Nem védett
56	Piéta	1.1.3. Kultikus, szakrális építmény, alkotás, helyszín	Béke u. 4-6.	149/1	Piéta	1902	Jól karbantartott piéta.	Nem védett
57	Magtár	Magtár	Béke utca	123/1	Magtár	? 1910	Elhagyott, pusztuló ipari épület.	Nem védett
58	Bíró háza	Lakóépület	Táncsics u. 1.	119	„Bíró háza" (Barokk)	1838	Nem megfelelően karbantartott lakóépület.	Nem védett
59	Gazdasági épület.	Termény-tároló, magtár, csűr	Táncsics u. 2.	92	Romló állapotú gazdasági épület.	1920	Nem megfelelően karbantartott mezőgazdasági épület.	Nem védett
60	Pincés ház	Lakóépület	Táncsics u. 3.	118	Egyéni hangulatú ház pincével.	XIX. sz.	Nem megfelelően karbantartott lakóépület.	Nem védett
61	Juhász és puli kutyája	Köztéri szobor	Fő utca	150	Fa, juhász és puli kutyája	2008	Faragott fa szobor.	Nem védett

62	Temetői kápolna	Kápolna	Temető	282/2	Temetői kápolna	1995	Jól karbantartott temetői kápolna.	Nem védett
63	A háborúk áldozatainak kopjafája	Emlékoszlop	Temető	282/2	A háborúk áldozatainak kopjafája.	2008	Kopjafa.	Nem védett
64	Székely kapu	Kapu	Temető	282/2	Székely kapu (Horváth Tibor alkotása)	1997	Szépen faragott székely kapu.	Nem védett
65	Kőkereszt	Feszület	Temető	282/2	Kőkereszt	1867	Megfelelő állapotú kőkereszt.	Nem védett
66	Sirató asszony	Köztéri szobor	Temető	282/2	Fa, sirató asszony	2011	Faragott fa szobor.	Nem védett
67	Sírkő park	Sírkő	Temető	282/2	Sírkő park	XIX. sz. 2. fele, XX. sz. eleje	Régi sírkövek gyűjteménye.	Nem védett
68	Öreg hárs	Faegyed	Apátság, belső udvar	66	Öreg nagylevelű hárs	150 éves	A falu legidősebb belterületi fája.	Nem védett
69	Missziós kereszt	Feszület	Felső erdő	122	Fa, „Missziós kereszt" (2010-ben felújítva). 1770-től áll kereszt ugyanitt	? 1770	Felújításra szuruló fa kereszt, sérült fa corpus-szal.	Nem védett
70	Fakereszt	Feszület	Város-hegy	296	Fakereszt, festetlen pléh-lemez corpusszal	XX. sz. eleje	Fakereszt, festetlen pléh-lemez corpusszal	Nem védett
71	Geszterétipatak völgye	Láp- és ligeterdők	Geszterétipatak völgye	0231/2, 0227, 0228/1, 0231/3	Patakparti égeres és vegyes lombos erdő. Hóvirág tömegesen fordul elő a területen.	-	Patakot övező égeresek.	Nem védett
72	Idősek otthona	Kolostor, monostor	Apátság, belső udvar	66	Római Kat. Apátsági templomegykori apátsági épületei (Műeml.: 6448. sz.) Eredetileg román (1170-1220). Ma idősek otthona.	Barokk átépítés (1730-1770)	Szépen felújított régi apátsági épület.	Nem védett

HELYI TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Helyi védelemre javasolt természeti értékeK a településarculat évszázados alakulásának sarokkövei, s bár az egyedi védelemre javasolt növények élettartama változó szorgalmazni kell megőrzésüket. A területi védelemre javasolt helyeken pedig a meglévő állapotokat nem befolyásoló fejlesztésekkel kell biztosítani a táj, a természet arculatának megtartását.

Nagykapornak község képviselő testülete a helyi természeti értékek megóvása érdekében védelem alá helyezi az alábbi természeti értékeket:

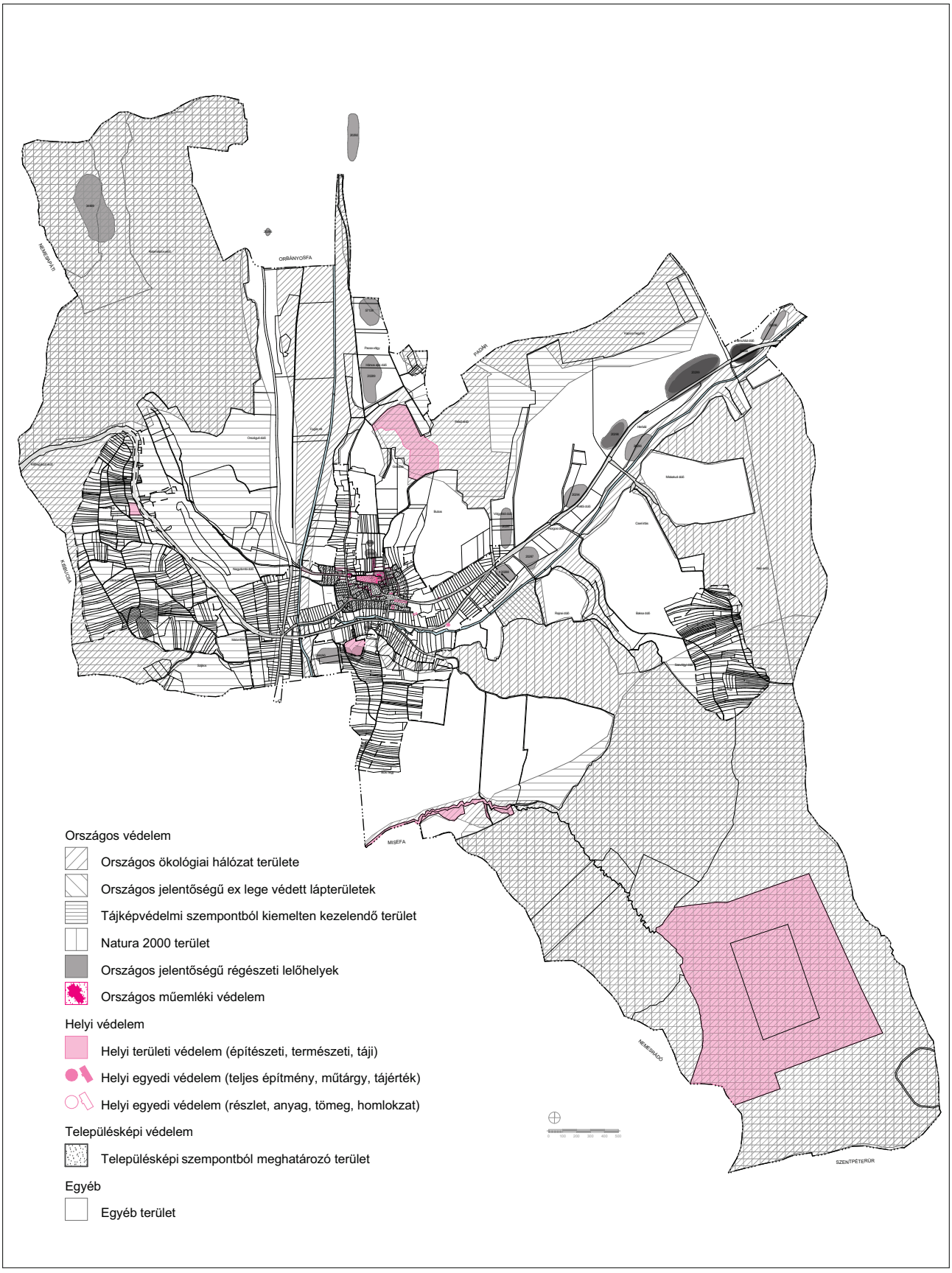
Helyszín	Megnevezés	Természeti érték	Terület megnevezése
belterület	iskolakert	botanikai	60, 66 hrsz.
külterület	Felső-erdő	botanikai, zoológiai	0122 hrsz., erdő: 12.tag, 1., 4. részlet
zártkert		botanikai, zoológiai	1595 hrsz.
külterület	Geszteréti árok	botanikai	0231/2, 0227, 0228/1, 0231/3 hrsz.

A helyi védelem alá rendelt természeti értékek megtartása, védelme érdekében az (1) bekezdésben foglalt ingatlanok területén a jelenlegi művelés megtartandó, művelési ágváltozás nem engedélyezhető. A védelem alá helyezett területek nem beépíthetők.

A településkép védelme szempontjából kiemelt területek közül a település közigazgatási területét az alábbi félkövér betűvel kiemelt területek érintik melyeket településképi szempontból meghatározó területekként szükséges kezelni.

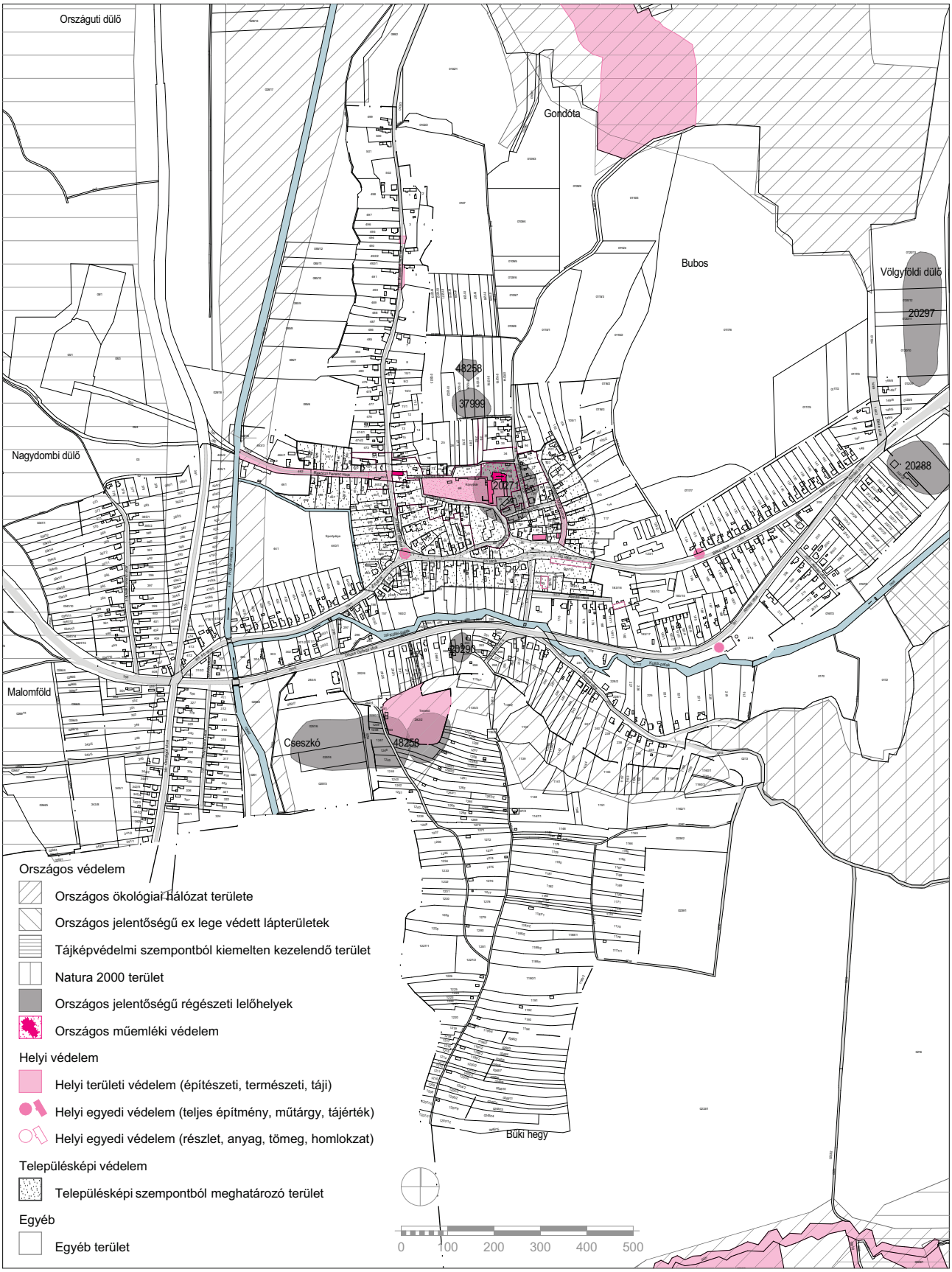
1. a világörökségi helyszín területe és védőövezetének területe;
2. a műemlék területe és a műemléki jelentőségű terület, **a műemléki környezet területe;**
3. a történelmi emlékhely és a nemzeti emlékhely, kiemelt nemzeti emlékhely;
4. a történeti kert és a történeti táj területe;
5. a védett temető területe;
6. a régészeti érdekű terület és a régészeti lelőhely területe;
7. a helyi jelentőségű védett érték területe;
8. a NATURA 2000 terület, a nemzeti park területe, a tájvédelmi körzet területe, **az országos jelentőségű természetvédelmi terület,** a fokozottan védett természetvédelmi terület**, az országos ökológiai hálózat magterülete és ökológiai folyosó területe;**
9. a tájképvédelmi terület, az egyedi tájérték területe;
10. a helyi jelentőségű természetvédelmi terület és a védett természeti érték.

A fenti területeken reklámhordozó és reklám – jogszabályban meghatározott kivétellel – nem helyezhető el.

NAGYKAPORNAK

VÉDETT ÉS TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKEK KÖZIGAZGATÁSI HATÁRON BELÜL

NAGYKAPORNAK

VÉDETT ÉS TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKEK BELTERÜLETEN

4

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

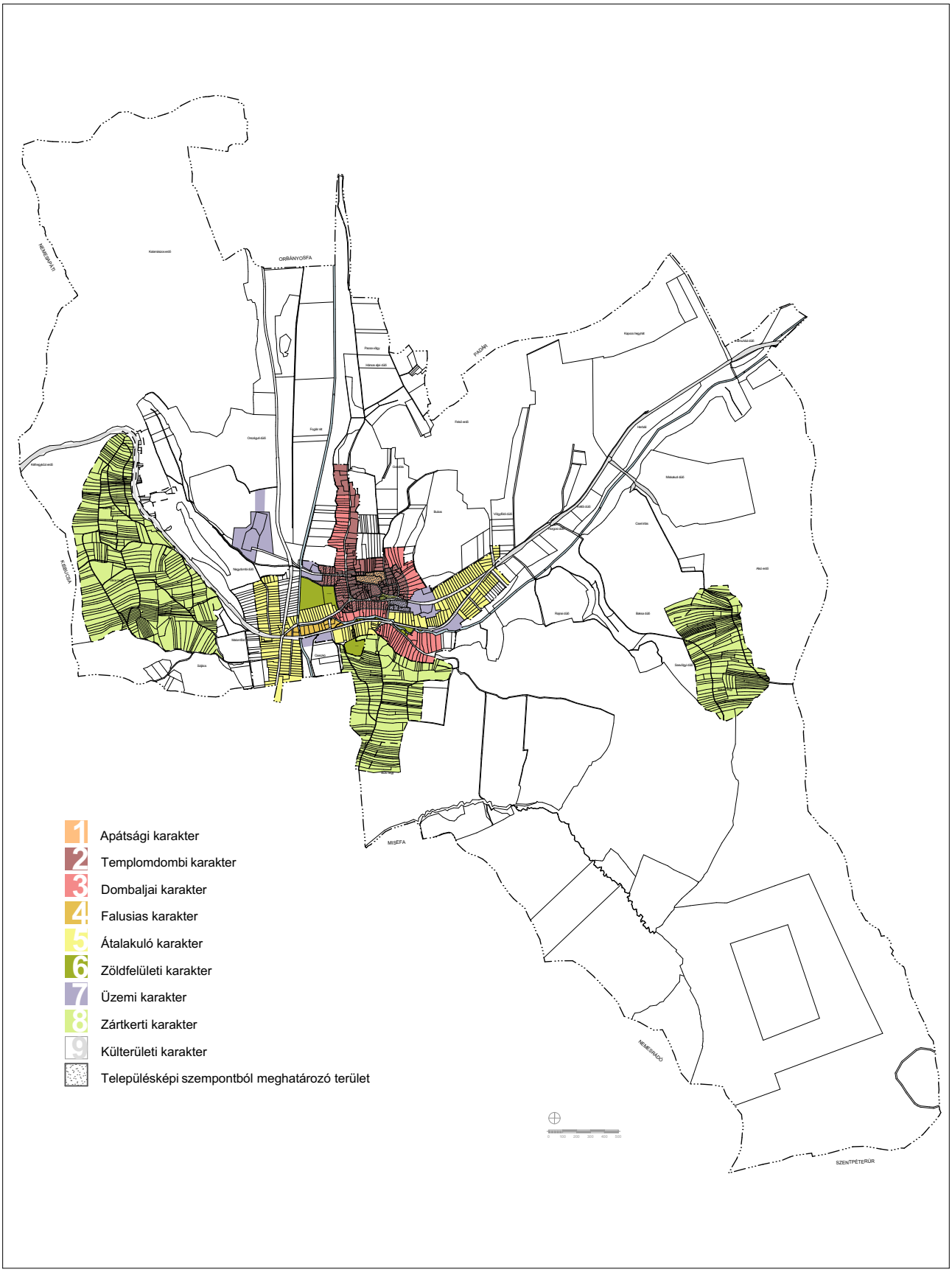
ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP

Egy település karaktere nem más mint a település egészének az érzékelhető megjelenési formája. Azt a képet jelenti amelyet a külső szemlélő a településre megérkezve befogad, amire később is emlékezni fog. Ha szakmai alapon nézzük a következő elemek kölcsönöznek eltérő megjelenést egy-egy településrésznek. A település külső elemei a morfológiai viszonyok, a látványelemek (kilátás, rálátás), a térfalak, teresedések, színek, növények. A telekhez köthető elemek között a telekszerkezet, telekméret, beépítési mód, kerítéskialakítás és a kertek növényzete. Az épületnél az épületmagasság, épülettömeg, tetőidom, anyaghasználat (tetőfedés, homlokzat, lábazat, kerítés, nyílás és keretezése), nyílászárók, részletképzés és a színek a meghatározók. Ezek együttes hatása adja azt a karaktert amely a településeket, a településrészeket megkülönbözteti egymástól.
A rendkívül változatos természeti táj Nagykapornak térségében Zala megye egyik legszebb és legérdekesebb területe. Az apátság egyedülálló panorámája Zalaegerszeg felől tárul legszebben az ember szeme elé. A 76-os út enyhe lejtésű kanyarral érkezik ahhoz a ponthoz ami miatt Nagykapornak Zala megye egyik legszebb települése. Jobbról a Laki és Város hegyi zártkert szőlőivel szemben a völgyben tűnik fel a kéttornyú templom körül a település képe, az út irányban pedig a Büki hegyi adótorony.. Ezt a páratlanul szép panorámát a másik irányból a magas Büki hegyről, de a Dózsa György utca délkeleti emelkedőjének tetején, vagy a temetői dombról is láthatjuk. A szőlőhegyek, és erdővel fedett meredek területekkel szemben találjuk az gyep, szántó területeket és a települést, az egyre lejtő dombvonulat viszonylag sík hátán a templomdomb környezetében.
A település képe a falu központjának térségében tradicionális, a 18-19. században kialakult falu utcaképei még mindig a régiek, bár sok az új ház, de mértéktartó az építkezési szellem. A késő középkor óta létező mezővárosi hagyományok elemei még ma is megfoghatók, elsősorban az apátsági templom és a Fő utca vonalában.

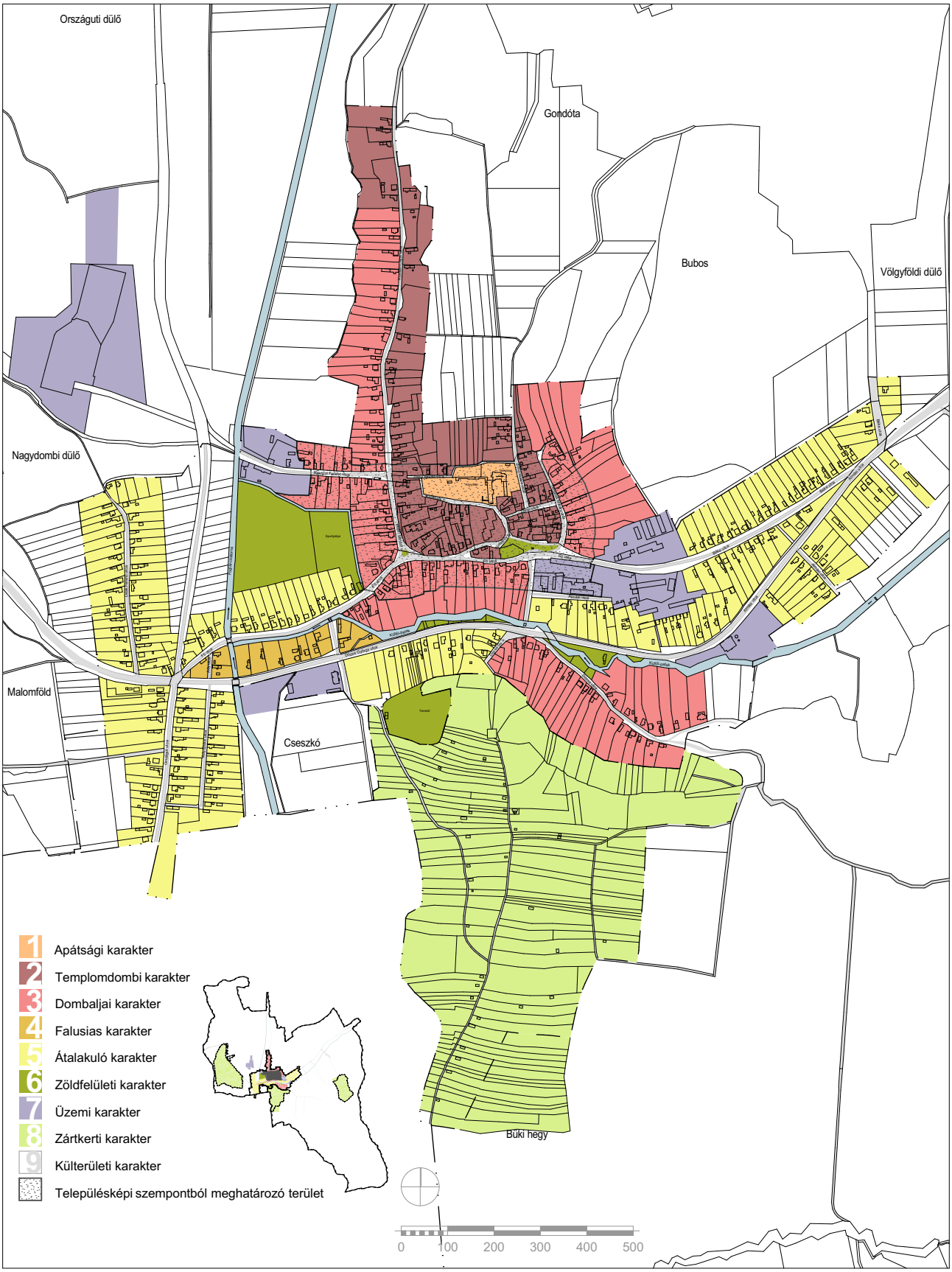
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK LEHATÁROLÁSA, ARCULATI JELLEMZŐK BEMUTATÁSA

A településen két településképileg meghatározó területet határoltunk le a templomdomb és környezetét, a Rákóczi utca, a Petőfi Sándor utca, a Fő utca, a Táncsics utca, a Zrínyi utca és Kisfaludy utca két oldalának telkeit, vagy telkeinek 50 m mély sávját. Ezen az útszakaszon találjuk a község helyi védelemre javasolt épületeit és műemlékeit. Második területként a temető tartozik még a településképileg meghatározó területek közé. Egyrészt helyi védelemre javasolt és régészeti emlékeket őriz, másrészt a település házai, háztetői szép látványt nyújtanak a legmagasabb pontjáról.
A településen kilenc településképi szempontból eltérő karakterű terület határolható le azzal, hogy a belterületen a morfológiai adottságok, a telkek méretei, beépítése, használata az ember alkotta létesítményekkel, utakkal, a csatlakozó zöldfelületekkel együtt alakította a karaktert.

NAGYKAPORNAK

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK KÖZIGAZGATÁSI HATÁRON BELÜL

NAGYKAPORNAK

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK BELTERÜLETEN

1 APÁTSÁGI KARAKTER

KISFALUDY KÁROLY UTCA, ZRÍNYI UTCA

Az apátsági karakter a bencés kolostortemplom környezetét és beépítését jellemzi. A völgyi falvak jellemző esete a két völgyi út de legalább két patak találkozási pontjában, a két völgy között a vízválasztó domb vége mindig olyan kiszögellő magaslat, amelyről legalább három irányban messzire látni, s messziről látható. Mindig ide kerülnek a templomok, vagy a kastély, kúriák. Nagykapornak esetében ide épült az Apátság.

A dombon szabadon álló, keletelt, egyhajós félköríves szentélyzáródású, Ny-i toronypáros templomot 1150 körül alapították. Eredetileg háromhajós templom, három félköríves szentélye egy vonalból indult, belsejét három pillérpár tagolta. A két torony közt a ma is meglévő előcsarnok állt. Mai egyhajós formáját a 13. században kapta, amikor az eredeti épületből csak a főapszis és a homlokzati toronypár maradt meg az előcsarnokkal.

A kolostor alapfalai a közelmúltig a felszínen is látszódtak. A 16. század közepén a kolostort palánkfalakkal és árokkal övezték, várrá alakították, G.Turco hadmérnök tervei szerint. A templom északi oldala mellett az elpusztult Szent Margit kápolnáról is tudunk. A volt bencés rendház a templomot két oldalról észak-déli irányban keretezi, közöttük a templomudvart falazott oszlopok közötti áttört fém pálcás kerítés zárja le. Az alápincézett földszint és egy emeletes kontyolt nyeregtetős épület a templommal összeépült. A templom kéttornyú főbejárata nyugat felé a lejtős gyalogúttal kapcsolódott a világi központot jelentő volt városházához. A nyugati szárny mellett a bástyaszerű támfal alatt ma sportterület található. A környezet rendezett, a templomkert gondozott. Az épületek homlokzata világossárga színű, osztópárkányos, a tető kiselemes natúr piros cseréppel fedett. A zöldfelület jelentős, védett növények is találhatók. A templomkertben egy régi építésű szín is megmaradt eredeti állapotában.

2 TEMPLOMDOMBI KARAKTER

TÁNCSICS M. U. NYUGATI OLDAL, FŐ U. ÉSZAKI OLDAL, PETŐFI S. U. KELETI OLDAL, KOSSUTH L. U. KELETI OLDAL

A település ősi területe az apátsági területet fogja körbe telkeivel, szövevényes úthálózatával. A karaktert ezekre a dombokra, dombhátakra, dombtetőkre települt halmazos, szabálytalan telekrendszerű és beépítésű telkek alkotják. A meredek hegyoldalon találunk széles-rövid és keskeny-hosszú telkeket egyaránt, a lakóépületek között pedig a keskeny oldalhatáron álló és a széles, hajlított szabadon álló típust is előkerttel, vagy anélkül.

A múlt század elején épült épületek oromfalas, kontyolt oromfalas hagyományos keskeny, arányos tömegű épületek, de a községközponthoz közelebb már találunk ettől eltérő – sátortetős, tetőtérbeépítéses - épületeket, a 70-as évek stílusában épült Óvodát és Iskolát kivéve is. (Az Óvodát szépen takarja a Petőfi utca felől a fenyősor.) A melléképületek a lakóépületek mögött sorolódnak, vagy azzal szemben áll a nyári konyha, pajta, istálló melyek használata az állattartás csökkenésével változott, sorra átépülnek, de a Zrínyi és Táncsics utcák végén még van baromfiudvar állatokkal. A két vagy három osztatú alaprajzot, utcára merőleges gerincű tetővel, hagyományos cserépfedéssel, oromfalon egy vagy két függőleges téglalap alakú ablakkal, szellőző lyukkal épült lakóházakkal az utcákat körbejárva láthatunk.

Néhány házon még eredeti a hatszemes kifelé nyíló ablak, zsalu, ablakkeretezés. Az épületek a terepviszonytól függően az utca felől alápincézettek, vagy magasabb vakolt, kővel burkolt lábazattal készültek de földszintesek, a vakolt homlokzatok, lábazatok a pasztelles földszínek világosabb és sötétebb árnyalatai. Az előkertek, kertek gyepesítettek, bokrokkal, cserjékkel gyümölcsfákkal vannak beültetve. A kerítések alacsony lábazatos áttört kivitelben faléc, fém pálcás kivitelben, de a házak előtt alacsony élősövény is látható. A Petőfi utca jellegzetessége a lakóházakhoz az utcáról hegyes szögben induló feljáratok kialakítása, melyhez a magas rézsűk oldalát terméskővel burkolták, mögöttük sorfával, talajtakaró cserjével ültették be. Az utcahálózat meredek és keskeny, néhol egyirányú, egyoldali nyílt árokkal, járda és fásítás nélküli.

3 DOMBALJA KARAKTER

TÁNCSICS M. U. KELET, FŐ U. DÉL, PETŐFI S.U. NYUGAT, KOSSUTH L. U., DÓZSA GYÖRGY UTCA

Falusias sűrűn egymás mellé szorult, nagyon keskeny telkek szabálytalan sora jellemzi a karaktert a templomdombot közbefogó utcák szerkezetét. Az igen keskeny telkeken fésűs, egysoros beépítés látható, gyakran utcavonalas megoldással, amit itt nem a városias hatás eredménye, hanem a sűrű szerkezet következménye. A hosszú telkek meredek lejtéssel délen a Küllő patakig kelet és nyugat irányában a szántókig nyúlnak le. A lakóházak itt is az északi, vagy nyugati oldalhatárra kerültek. Az utcakép itt maradt meg teljes szépségében a régmúlt időket idézve. A Fő utca 1. alatt a volt cselédlakás hosszú háza szépen fel lett újítva. A Petőfi utcában a régi Városháza műemlék, a Táncsics Mihály több helyi védelemre javasolt épület áll. A Fő utca és Petőfi Sándor utca találkozásában találjuk a Faluházat és az ellátás, szolgáltatás földszintes épületeit. Ebbe a kategóriába soroltuk - bár nem a templomdombot keretezi - az ősi településmag mai Dózsa György utcáját, ami a dombra megy.

A faluközpontból induló Petőfi Sándor utcán jól láthatók a meredek dombra épült házakhozvezető feljáratok. Az utcában mindkét oldalon sok szép régi házat találunk.

A régi házak keskeny oromfala utcavonalas beépítésnél sokszor ablak nélkül épült, vagy később falazták be. Az új épületek már előkerttel épültek utcafronton ablakokkal.

Az alacsony áttört kerítések előtt az útburkolat és az telekhatár között gyep, az előkertekben virágzó cserjék, évelő, egynyári falusi vírágok teszik hangulatossá az utcaképet.

4 FALUSIAS KARAKTER

FŐ UTCA ÉS KÜLLŐI PATAK KÖZÖTTI TERÜLET

A Küllő patak menti laza falusias karakter a patak és az út közötti keskeny területre koncentrálódott. A szűk területen, széles viszonylag nagy telkeken, a völgyben szabálytalan beépítéssel épültek a földszintes házak, jellemzően keleti oldalhatárral. Az épületek inkább az út közelében, de nagy előkerttel helyezkednek a telken, mögöttük a melléképületek sorolódnak. A patak természetes vonalát a temetővel szemben egy út töri meg amely a főút felől a Fő utcába torkollik, két oldalán pár telekkel. Régi múlt század elejéről is találunk itt jó arányú, tömegű épületet. A kerítések áttört alacsony fa léckerítések, lábazat nélkül. Az épületek ablaksávban történő vakolat architektúrás díszítése, vagy eltérő színű osztása itt is megjelenik. A színeknél a földszínek dominálnak, a tört fehértől a bordó árnyalatáig. A kertek művelése a falusi szokásoknak megfelelő, gyeppel, gyűmölcsfával, házikerti veteménnyel találkozhatunk. Az épületek kontyolt vagy oromfalas T és L alaprajzúak, az új épületek a 76-os út mellett találhatók, vegyes karakterrel – sátortetős, emeletes, utcára merőleges és párhuzamos tetőgerinccel azonos méretű előkertek mögött, szemben a túloldalon lévő benzinkúttal és építőanyag teleppel.

5 ÁTALAKULÓ KARAKTER

FŐ UTCA ÉSZAKI OLDAL, DEÁK FERENC UTCA, ALMÁSI UTCA, BÉKE U., DÓZSA GYÖRGY UTCA, ADY ENDRE UTCA, ORSZÁGÚT UTCA

A település egyéb lakóépületekkel beépült területeire a soros karakter a jellemző. Itt már látszik az átalakulás az épületek utcaképén. Az elbontott házak helyén a 40-es éveknek megfelelő hajlított, vagy négyzetes alaprajzú kockaházak épültek két fekvő téglalap alakú hármas ablakkal, eltérő színű, vagy ornamentikával kiemelt ablaksávokkal, az utcafronton, változó méretű előkerttel vagy anélkül.

Később a 70-80-as éveknek megfelelő utcára merőleges tetőtérbeépítések, de a 80-as évek posztmodern épületei és a mai mediterrán tetős földszintes épületek is megtalálhatók. Jellemzően azonban a sátortetős kockaházak dominálnak. A lakóépületek az északi, észak-keleti oldalhatárra kerültek, mögöttük a melléképületek között már több a garázs, tároló, mint a pajta, istálló.

A telkek a terepadottságoknak, utca hálózatnak megfelelően szabályos méretekkel adnak sajátos utcaképet az utcáknak. Az új épületek emeletes vagy tetőtér beépítéses magastetővel épültek, natúr cserép, vagy szürke pala fedéssel, utcai homlokzatukon a magastető alatt falsíkba mélyedő, vagy abból kiugró erkéllyel. Az épületek részben alápincézve készültek, a lépcsős bejáratok, előtetővel az épületek oldalának toldalékai.

Változatos a homlokzatok kialakítása, a tetőfedés anyaga, ablakok elhelyezése. A telekhatáron a falura jellemző, de egyszerűbb kivitelű áttört kerítések találhatók, de nem ritka az szépen nyírt élősövény sem. A telekhasználat a mai igényeknek megfelelően változott. mezőgazdaság visszaszorult. A szélesebb telkeken a nyári konyha helyett garázs épült.

Jellegzetes utcakép, ahol az utca egyik oldala a dombra, a másik pedig a lejtőre épült. A csapadékvízeket a dombról szépen karbantartott nyílt burkolt árokrendszer vezeti el. A kisforgalmú utcák burkolattal ellátottak, de járda nélküliek.

A lejtőre épült házak ablakainak párkánya néhol az utcavonallal egy szintbe kerül, annyira nagy a szintkülönbség, a lejtés az utca és a telkek között. Ilyen esetben a legfontosabb teendő az épület körül a csapadékvíz gondos elvezetése. Jó megoldás az alacsony, vagy talajtakaró cserjék, örökzöldek ültetése a közterület felőli meredek lejtőre, mely az utca porát megfogja, de nem nő magasra így a napfény szabadon körbejárja a házat.

Az Országút utca a 75-ös út csatlakozásánál széles közterülettel, kétoldalt nyílt árokkal és egy oldalon járdával közvetlenül Misefához kapcsolja a települést.

Egy épülőfélben lévő érdekes homloktornácos ház az ősi településmag egyik régi utcájában. ahonnan amerre a szem ellát „örök panorámával" tárul elénk az egész dombvidéki táj, de a község is templom tornyaival, kanyargós utcácskáival, piros háztetőivel.

A 75-ös főút mellett a telkeken az új épületek nagy előkerttel épültek, a meredek lejtő miatt részben, vagy teljesen alápincézve.

Egy régi érdekes mintázatú homlokzat előtt új kerítés egyedi színben,

6 ZÖLDFELÜLETI KARAKTER

KÖZPARKOK, JÁTSZÓTEREK, SPORTTERÜLET, TEMETŐ

A belterülethez csatlakozó nagyobb zöldfelületek közül kiemelendő a Foglár patak széles gyepterülete, a Faluház mögötti sportterület a kisebb nagyobb teresedésekben kialakított játszóterek – Fő utca, Almási utca, Dózsa György utca - és a temető. A községen átmenő út belterületi szakaszán fiatal, a külterületen idős fásítás alkot szép fasorokat, a házak előtt az élő sövény kerítés alkot térfalat.

A Foglár gyepes növényzetét a gyepes-fás tájkarakter-típus adja. A Faluház mögötti hatalmas sportterület a sportöltözővel rendezvény térként is szolgál.

A Fő utca Táncsics utca találkozásában kialakult magas part alatt egy nagyobb, a többi helyen kisebb játszótér alakult ki hagyományos fa anyagú eszközökkel. Szépek a községben működő fafaragó tábor által készített fa szobrok, melyek a tereket és közparkokat díszítik.

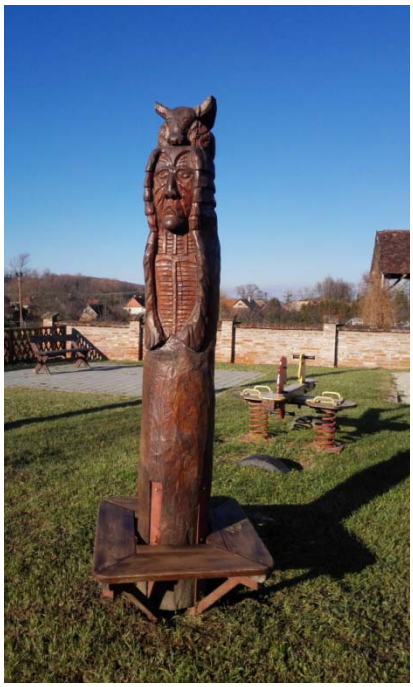

A Faluház előtt a Petőfi utca találkozásában a körforgalom középpontjában találjuk a kőkeresztet 1869, 1896, 1948 feliratokkal, a II. világháborús hősi emlékművet és kopjafát.

A temető és a ravatalozó a hagyományos dombra települt falusi temető képét mutatja. A régi sírköveket a község kegyeleti megemlékezés megsértése nélkül a temetőn belül egy helyre telepítette így a temetőn belül kegyeleti park is kialakult. De a temetőben találhatók a középkori Szent Kozma és Damján titulusú templom romjai, mely nyilvántartott régészeti hely, ezért területe helyi védelemre javasolt. A Hősi emlékműről és a temetőről képek az Örökségünk fejezetben láthatók.

A Faluház és mögötte a sportterület és a játszótér szép példája a gondosan tervezett közösségi tereknek, faluközpontnak.

7 ÜZEMI KARAKTER

MAJOROK, GAZDASÁGI TERÜLETEK

A község belterületén az Ómajor és környékén kialakult gazdasági tevékenység, a régi szeszfőzde, a Dózsa György utca 76-os úttól délre kialakított benzinkút, gyógyszertár és építőanyag telep, valamint a település észak-nyugati külterületén az Orbányosfa felé vezető út mellett találjuk a tehenészeti telep nagykiterjedésű területét. Az emeletes magtár és egyéb majorsági épületeket magában foglaló Ómajor egyes részei műemléki védettségűek, illetve helyi védelemre javasoltak. Nagyon szépen megmaradtak a tégla architektúra – párkány, nyílászárók, áthidalások – részletképzései. A karakter többi területei és épületei a funkcióknak megfelelő településképet mutatnak.

8 ZÁRTKERTI KARAKTER

SZŐLŐHEGYEK

A község három zártkertje közül kettő - a Laki hegy és Város hegy - a nyugati dombokkal övezett határon, délen Misefa határában a Büki hegy, dél-keleten távolabb a falutól a Baksa hegy található. A zártkertek egyutcás, illetve elágazó utcás szerkezetűek, még találhatók bennük régi építésű hagyományos építőanyagból épült boronás, vályog pincék. A község mindkét zártkertjére jellemző a Zala megyében kialakult birtokszerkezet. Az út mellett áll a pince (présház), körülötte gondozott füves, gyakran parkosított pihenő terület gyümölcsfákkal, mögötte a szőlő, amögött szántó, esetleg gyümölcsös. A Laki- és Város hegyet kiterjedt szőlők és gyümölcsösök jellemzik. A védett növények – hóvirág, csillagvirág - között botanikai érdekesség az osztrák len itteni – a megyében egyedüli – előfordulása. A Baksa hegyen egyre több a felhagyott terület. A terület eredetileg szőlőterület volt, ez alakult át művelésváltással és felhagyással a mai átmeneti területté, zártkertté, mezőgazdasági területté vagy maradt szőlőterület.

9 KÜLTERÜLETI KARAKTER

ERDŐK, SZÁNTÓK, GYEPEK, VIZES ÉLŐHELYEK

A község külterületi részei a művelési ágaknak megfelelően műveltek. A nyugati és dél-keleti zártkertes illetve erdővel fedett területekkel szemben találjuk a gyep és szántó területeket. A feltáruló látvány az évszakoknak megfelelően mutatja meg a külterületek változatos települési képét. Leggyakoribb természetes növénytársulásai a patakok mentén sásos rétek, éger lápok, éger-kőris állományok, a domb lábánál gyertyános-kocsányos tölgyesek, amely a dombok középső és felső részén gyertyános-kocsánytalan tölgyesbe, kocsánytalan tölgy elegyes bükkösbe megy át.

Patakvölgyekben hóvirág, tőzike, a tölgyesekben, bükkösökben a védett ciklámen, a gombák közül a vargányafélék de más gomba is megtalálható. Az erdők területi részesedése jelentős a község közigazgatási területén. A túlnyomórészt természetközeli, őshonos fafajok alkotta állomány a Natura 2000-be való jelölésüket is indokolta. Az erdőkben fészkelő madarak közül a holló, az egerészölyv, a héja, a fekete harkály, a fekete gólya jelenléte biztos. A nagy kiterjedésű intenzív agrárterületek nagyobb részt monokultúrás szántók. Mezőgazdasági művelést az enyhébb lejtésű, középső, illetve déli területrészén (Geszteréti mező) folytatnak.

5

TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

A település mai arculata egységes képet mutat. A környező táj alapvetően nem változott az évek során, tájsebek nem alakultak ki. A településközpont a fejlesztésekkel egyre szépül, a lakóházak és telkek rendezett képet mutatnak. Falusias jellegéből adódóan a zöldfelület mindenütt jelentős. Az épületek kezdenek megújulni, az átépítések igényes faluképet eredményeznek. A burkolt utcákat részben fásítás szegélyezi, a közterületek szépen parkosítottak. Az utcaképek jól tükrözik a fejlődést.

A beépítésre szánt területen belül minden építményt a környezettel, a településképpel összhangban kell létesíteni és fenntartani. A létesítés során a rendeltetésnek megfelelően, a helyszíni adottságokat figyelembe véve úgy kell eljárni, hogy a létesítmény ne akadályozza a szomszédos telkek és építmények, önálló rendeltetési egységek zavartalan, rendeltetésszerű használhatóságát. Illeszkedjen a környezet és a környező beépítés természeti és építészeti adottságaihoz.

Az építészeti adottságokhoz történő illeszkedés során, különös tekintettel figyelembe kell venni a környezetben kialakult épülettömeg nagyságát, arányait és a jellemző anyaghasználatot.

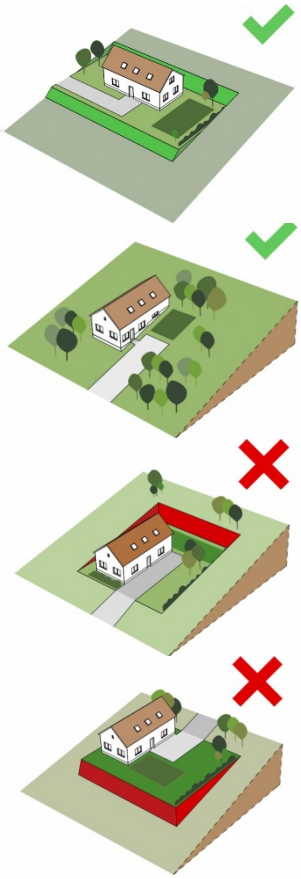
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az építészeti útmutatóban az építészeti illeszkedést biztosító javaslatok vannak összegyűjtve, a településképi, arculati követelmények meghatározásához.

TEREPALAKÍTÁS

Karakterek 1 – 2 – 3 – 5 – 7 – 8 – 9

Az épületek elhelyezésénél törekedni kell a meglévő terepadottságok mérsékelt megváltoztatására. A dombos, lejtős területeknél kerülni kell a bevágásokat, az épületek terepalakítással való megemelését, törekedni kell a domb és lejtő felőli megjelenés azonos elérésére, valamint a terep lejtését figyelembe vevő épület-elhelyezésre. Az épület arányosan kövesse a terepet.

A rossz példáknál a terepadottságokat nem vették figyelembe. Az első esetben bevágásba, a második esetben pedig feltöltésre helyezi az épületet a szomszéd beépítés és terep figyelmen kívül hagyásával. Nem elfogadható az épület földbevájása és feltöltéssel a teljes kiemelése, ez a községre nem jellemző. A meredek terepen a részleges bevágás alkalmazása elfogadható jó megoldás.

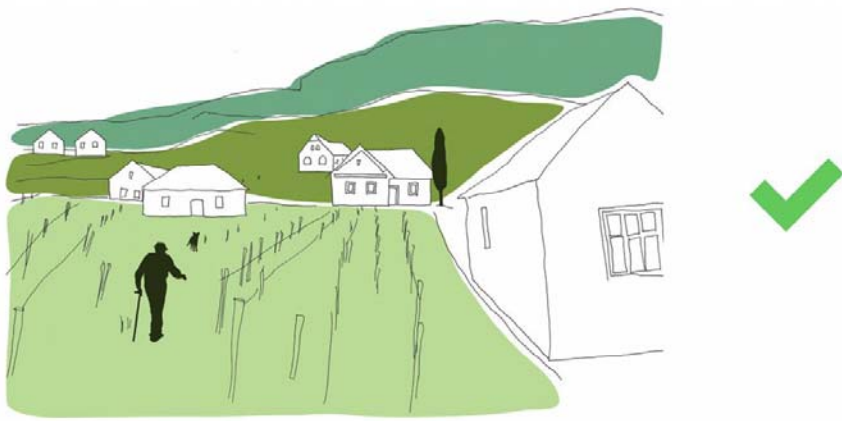
A rézsűk állékonyságának megtartásához jó megoldás a növénykiültetésre alkalmas rézsűkövek használata, mely az amúgy is szűk utcák zöld növényzetét emeli. A magas rézsűre való feljáratot a Petőfi utcában alkalmazott telek bejárattal lehet megoldani, szélesebb közterület és előkert biztosításával. A részleges bevágással kitermelt földdel a telek feltölthető egyenesre, kevesebb a földmunka, jobbá válik az épület környezete. Nem javasolt az épület utcafronti alápincézése sem, csak ott ahol az elbontott épület is ilyen volt, és ott ahol az épület magassága a szomszédokhoz való illeszkedést így jobban követi.

Ha a domb, vagy hegy gerinceken nem jelennek meg épületek, ami a zártkertes szőlőhegyi beépítésnél előfordul, akkor az épületek a zöld, erdős környezetbe simuljanak bele, az emelkedő terepre illesztve, a beépítés típusának megfelelően laza, szétszórt vagy egymás mellé helyezett soros elrendezésben.

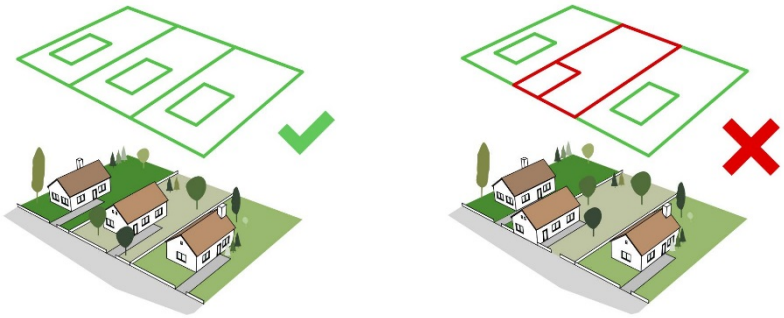

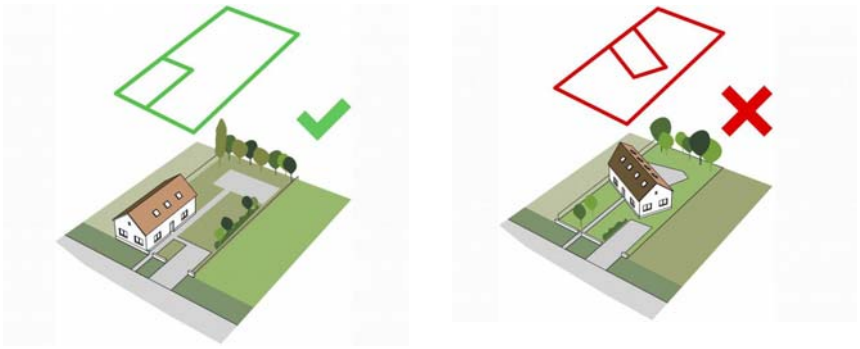

BEÉPÍTÉS, TÖMEG

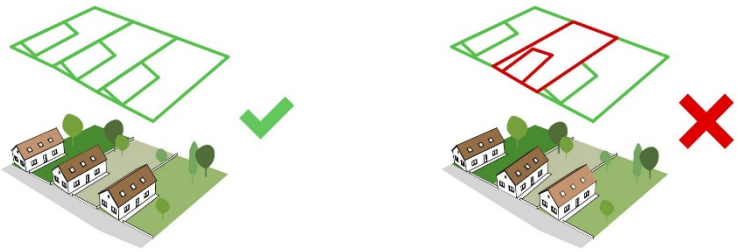
Karakterek 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 7 – 8 - 9

A település jellemzően oldalhatáron álló beépítésű, a halmazos településrészek kivételével keskeny hosszú telkeken állnak a házak. Ezt a szerkezetet az esetleges fejlesztési területeken is ajánlott követni a terepadottságok figyelembe vételével. Új épületet a telken a szomszédos épületekkel összhangban kell elhelyezni, az egyes telkeken érvényes építési helyen belül, előkert kialakítása mellett. Ha az épület az oldalhatártól legfeljebb 1 m-re kerül már biztosítjuk az oldalhatárok telken belüli megközelítését. Kerülni kell az utcafrontra szélesedő vagy négyzetes alaprajzú kockaszerű tömeget, a keskeny, hosszú épületforma, vagy a „T" forma ajánlott.

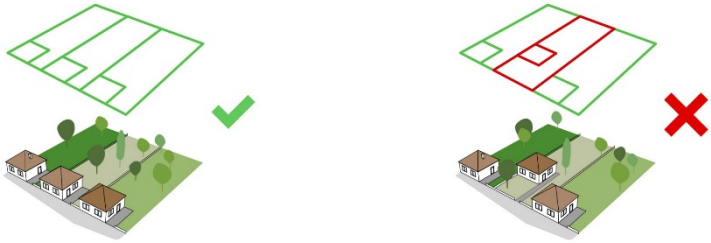

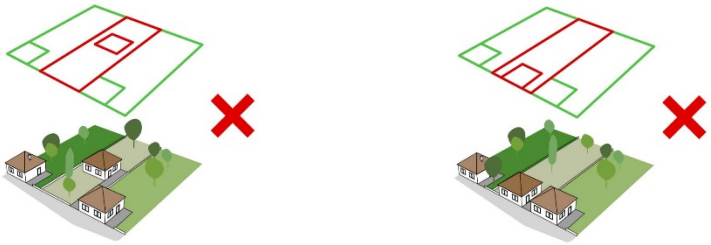
Az épületek a telken a szomszédos épületekkel ritmusban álljanak. Kerüljük a helyiségek benapozottsága érdekében a jó égtáj felé fordítást, ezt megfelelő alaprajzzal oldjuk meg. A garázs és egyéb bővítések a lakóépület mögé rendeződjenek, ne azzal szemben az oldalkertbe, vagy a lakóépület elé az előkertbe kerüljenek. A bővítésnél a hátrahúzott merőleges - az utcai homlokzatnál keskenyebb - oldalszárny alkalmazása javasolt, így a tetőidom is kedvezően alakul. Oldalhatáron álló falon oromfalat ne emeljünk, és félnyereg tető se árnyékolja a szomszédot. Az utcában kialakult előkertek mélységét meg kell tartani.

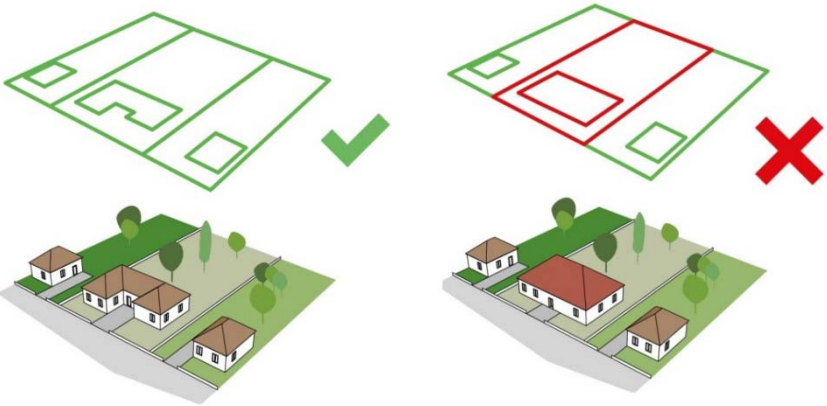

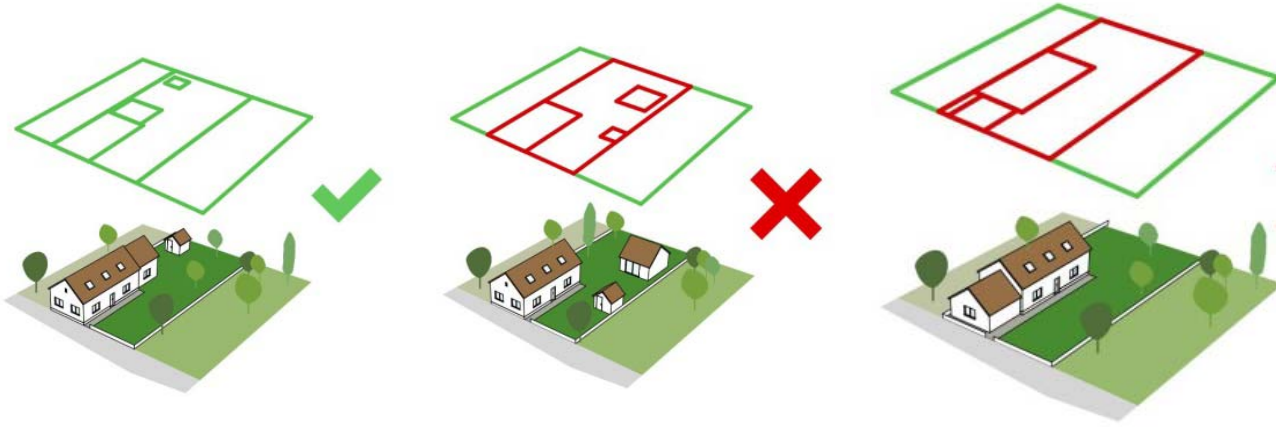
A halmazos, rövidebb és szélesebb telkeken, kialakult állapotnak megfelelő beépítés és tömeg megengedett. A kitűzött cél az utca felőli egységes homlokzati megjelenés elérése, a szomszédos épületekhez való alkalmazkodás. Üzemi karakterű területen a telepítés, a tömeg az alkalmazott technológiától függ de törekedni kell a környezetbe illesztésre.

Településképi szempontból meghatározó területen, amennyiben az tervezett lakóépület jellemzően telekhatárral párhuzamos hosszépület, keresztszárnnyal „L" vagy „T" alakzatra kiegészülhet. Az épület tömegét és tetőzetét meghatározó, az utcára merőleges hosszépület szélességére a 7-8 m ajánlott. Ha a tervezett lakóépület jellemzően az utcafronttal párhuzamos utcafronti főtömeget tartalmaz, egyenletes ritmusú ablakkiosztással, jellemzően szimmetrikus homlokzattal, utcával párhuzamos gerincű kontyolt vagy oromfalas tetőszerkezettel. Az épület utcával párhuzamos utcafronti szakaszának hosszára 20 m, szélességére pedig legfeljebb 9 m ajánlott.

ÉPÜLETEK MAGASSÁGA, TETŐ, TETŐFELÉPÍTMÉNYEK

Karakterek 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 7 - 8 - 9

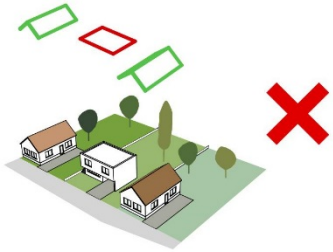
Az épületek magasságánál is törekedni kell a szomszédos épületekhez való alkalmazkodásra, azokkal megegyező, az utcaképben egységes megjelenést eredményező megoldás a támogatott. A meglévő különböző tetők átépítésénél törekedni kell a fokozatosságra, az „arany középútra", kerülendő a túlzott eltérés, túlzott tördelés, kiugró magassági eltérés, a hajlásszögek változtatása különösen az utcafrontokon. A bántóan zavaró tetőfelépítményeket az épület utca felől nem látható homlokzatára, tetőfelületére érdemes tenni. Álló tetőablak nem jellemző a településen, ezért a tetősíkba illesztett ablak a javasolt.

A szomszédos épületektől eltérő magasság és hajlásszög törést eredményez az utcaképben. Az utcai homlokzathoz nem csatlakozó épületrészeken a fő épülettömegnek alárendelt, a hátsókerthez kapcsolódó épületrészeken (pl. terasz), megengedett az alacsonyabb hajlásszög alkalmazása. Oldalhatáron a szomszéd felé a tetőforma a nyeregtető, kerüljük a tűzfalas félnyereg tetőt, mert árnyékoló, magas falat eredményez. Üzemi karakterű területen a magasság, a tető és tetőfelépítmények az alkalmazott technológia függvényei lehetnek, de törekedni kell az egységes megjelenésre.

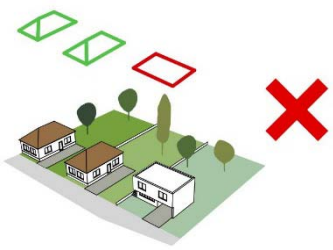
Településképi szempontból meghatározó területeken az épületet az utcafront felől látszó szakaszokon 38-45o közötti magastetővel ajánlott fedni. Az utcára merőleges hosszépület utcafronti végződését a két szomszédos épülethez illeszkedve kell kialakítani.

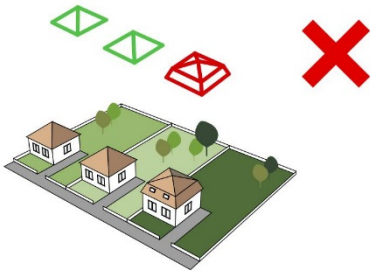

Az utcai, illetve az utcáról látszó homlokzatokon nem vagy csak építészetileg, növényzettel takartan helyezhető el egyéb műszaki berendezés (pl. parabola antenna, gáznyomás szabályozó, önálló fém kémény)

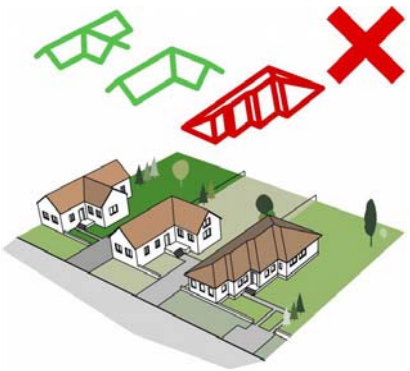

HOMLOKZATKÉPZÉS

Karakterek 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8

A homlokzatképzésben a hagyományos vakolt felületeket kell alkalmazni. A vakolt homlokzatok között lehetnek finomabb, vagy erősebb textúrájúak, síkban tartott, vagy kiemelt, tagolt vakolatok.

A téglával, terméskővel, fával való homlokzati kiemelések legyenek visszafogottak, az épület megjelenéséhez és környezetéhez illők. A községben a burkolt felületek csak a lábazatokra, pinceszintek homlokzataira, homlokzatsíkok osztására jellemzőek. Kerülendő a sokféleség anyagban, színben, formában egyaránt. Tetőfelületen csak cseréphatású (nem cseréphatásúra festett lemez) anyag használható, a közterületről láthatóan.

A hőszigetelésnél a külső homlokzat képzése természetes hatást keltsen, védett épületek esetén a vakolat díszek, ornamentikák visszaállítandók. Az ablakok, ajtók vakolathúzásos keretezése, kiemelése megengedett. Az ablakok ajtók függőleges téglalap alakúak legyenek. Tetőtér beépítésnél, emelet ráépítésnél az utcai homlokzatból nem a teljes homlokzat szélességben, és féloldalasan kiugró erkélymegoldás alkalmazható, ha a környezetbe illő.

A homlokzaton kerülendő a zsúfolt anyag és színhasználat. Utcai homlokzaton a garázsbejáratot kerüljük, inkább oldalkertre nyíljon, még előkert esetén is.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

Az anyaghasználatban a természetes anyagokat kell előnyben részesíteni (fa, tégla, kő). Kerülendő a síkban tartott vakolt felületen az eltérő színekkel történő osztás. A homlokzat színek lehetőleg legyenek telítetlenek és világosak, javasolt a meleg földszínek alkalmazása (okker, bézs, téglavörös, barnás, tört fehér). Kerülendő a „világító neon színek", az élénk, rikító, sötét színek (piros, lila, kék, ibolya) alkalmazása. A hullám és eternit pala alkalmazása nem ajánlott. Anyaghasználatban és a színekben is kerülendő a sokféleség.

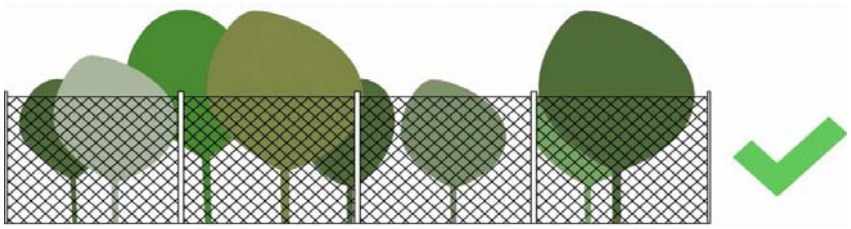

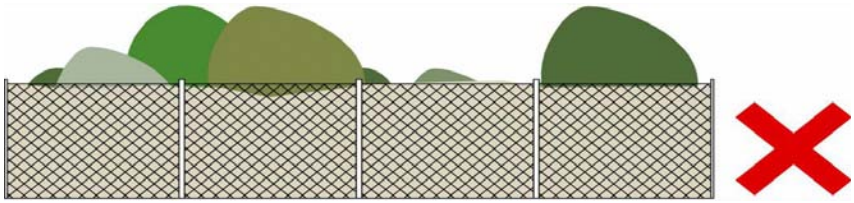

Településképi szempontból meghatározó területen a tetőhéjalás anyagára piros színű kis elemes tetőfedő anyag, natúr agyagcserép ajánlott. Egyéb területeken az egységes falukép kialakítása érdekében a közterület felől látható tetőhéjalás színére a píros árnyalat ajánlott, anyagára a cseréphatású lemez és bitumenes zsindely fedés is megengedett.

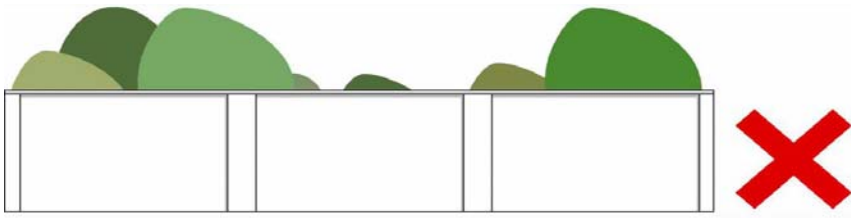
KERÍTÉSEK, KAPUK

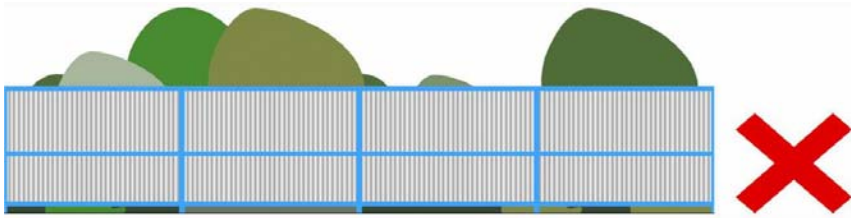
A községben a kerítések, utcavonalban azonos magasságúak és egy-két kivétellel áttörtek, ez az új kerítéseknél is alkalmazandó. Az anyaghasználatnál a természetes anyagok használatára kell törekedni. Kerülendő a teljesen tömör kerítés. Közterület felől a drótháló, beton, hullámpala, fémlemez kerítést és a rikító festést kerülni kell, de a nádszövet, vagy egyéb táblás kerítés sem alkalmazható.

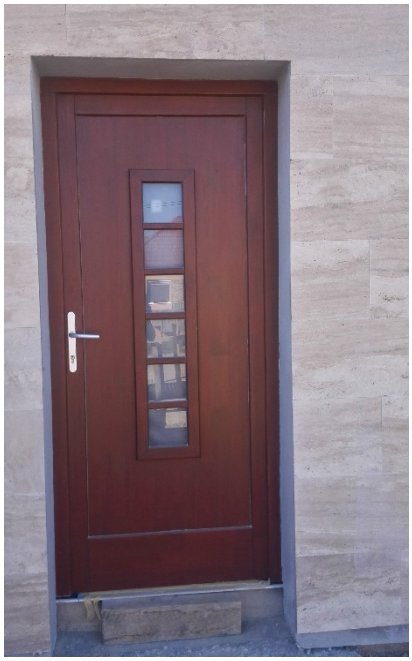
Törekedni kell arra, hogy a közterületek felőli kerítések, kapuk és bejáratok egységes képet mutassanak, azonos anyagból és színben készüljenek. A közterület felől a belátást, a zaj, a szennyezés csökkentésére élősövény ültetése ajánlott, ami szebb, igényesebb és időtállóbb.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK, AJTÓK, ABLAKOK, PINCÉK

Utcafronton kerülendő az erkély, különösképpen a tető alatt visszaugró, teljes homlokzaton átmenő alkalmazása és a tornác. Az ablakok, ajtók, zsalugáterek méretei, anyaga és színezése, formája legyen visszafogott, a környezetbe illő. Az ajtók, ablakok formájára a függőleges téglalap alakú a javasolt. A négyzetes ablakok felnyíló zsalus megoldásai szép homlokzatokat eredményezhetnek. Kerüljük az utcai homlokzaton a pincék, garázsok – különösen a dupla garázsok - megnyitását még akkor is ha a terepadottságokhoz illeszkednének.

ZÖLDFELÜLETEK, KERTEK

Karakterek **1 – 2 – 3 – 4 – 6 –**

A zöldfelületek fák, virágok, cserjék fűfélék telepítése őshonos növényekkel ajánlott. A falvakra jellemző, hogy a lakóházak környezete növényzettel jól fedett. A kertek gondozottak, nem túlzottan burkoltak, az előkertek virággal borítottak. Ezt a gyakorlatot továbbra is szorgalmazni kell, egységes utcafásítás és zöldfelületi rendszer kialakítására kell törekedni. Az utcafrontra telepített növényzet lehetőleg ne zavarja, akadályozza a közlekedést. Kerülni kell az előkert, vagy a közterület túlzott fásítását, ami eltakarja az utcai homlokzatokat. A telekhatárok mentén a fás szárú növények telepítésénél figyelemmel kell lenni azok lombkorona szélességére. Lehetőség szerint ne árnyékoljuk és növényzetünk se terjedjen át a szomszéd telkére.

A zöldfelületek hátteret biztosíthatnak az épületek számára, keretezhetik a közlekedőfelületeket. Minőségi kialakítás esetén önálló tényezővé növik ki magukat. Ebbéli szerepük erősítését szakemberek általi megtervezésük, karbantartásuk, folyamatos víz- és tápanyag-utánpótlásuk megszervezése biztosítja.

A gyalogosok, kerékpárosok védelme mellett a jól fenntartott zöldfelületek alkalmasak az előnytelen látványok takarására, hangsúlyok megváltoztatására, aránytalanságok kiküszöbölésére, emellett a települési klímára is jótékony hatást gyakorolnak..

A növénytelepítések során nem inváziós, őshonos fajok telepítése ajánlott. A természet- és tájvédelmi szempontból növénytelepítésre javasolt fajok listája megtalálható a NP honlapján https://www.bfnp.hu/hu/novenyjegyzek alatt. A kerülendő inváziós fajok jegyzéke az alábbi:

1143/2014. EU rendelet
az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről

A rendelet alapján a tagországok képviselőiből álló inváziós fajok elleni védelemért felelős bizottság elfogadta azt a növény- és állatfajlistát, mely az Unió számára veszélyt jelentő inváziós idegenhonos fajok jegyzékét alkotja. A listán szereplő fajok egyedeire vonatkozó szigorú szabályok szerint tilos az egész EU területén forgalomba hozni és a természetbe kibocsátani akár egyetlen példányt is, de a behozatalra, tartásra, tenyésztésre, szaporításra, szállításra, kereskedelemre és felhasználásra is hasonlóan szigorú szabályok vonatkoznak.

A listában szereplő növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
Borfa, tengerparti seprűcserje	Baccharis halimifolia
Kaliforniai tündérhínár	Cabomba caroliniana
Vízijácint	Eichhornia crassipes
Perzsa medvetalp	Heracleum persicum
Sosnowsky-medvetalp	Heracleum sosnowskyi
Hévízi gázló	Hydrocotyle ranunculoides
Fodros átokhínár	Lagarosiphon major
Nagyvirágú tóalma	Ludwigia grandiflora
Sárgavirágú tóalma	Ludwigia peploides
Sárga lápbuzogány	Lysichiton americanus
Közönséges süllőhínár	Myriophyllum aquaticum
Keserű hamisüröm	Parthenium hysterophorus
Ördögfarok keserűfű	Persicaria perfoliata
Kudzu nyílgyökér	Pueraria montana var. lobata

Várhatóan 2017-ben az alábbi fajokkal fog bővülni a lista:

Magyar név	Tudományos név
Közönséges selyemkóró	Asclepias syriaca
Vékonylevelű átokhínár	Elodea nuttallii
Bíbor nebáncsvirág	Impatiens glandulifera
Felemáslevelű süllőhínár	Myriophyllum heterophyllum
Kaukázusi medvetalp	Heracleum mantegazzianum
Óriásrebarbara	Gunnera tinctoria
Tollborzfű	Pennisetum setaceum
Aligátorfű (papagájfű, papagájlevél)	Alternanthera philoxeroides
Japán gázlófű	Microstegium vimineum

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet
a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

A kormányrendelet melléklete meghatározza azoknak a fajoknak a listáját, melyek inváziós és termőhely-idegen növényfajoknak tekinthetők, így az 5. § (2) bekezdés értelmében a Natura 2000 gyepterületeken ezek megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.

Az érintett növényfajok:

1. Fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
akác	Robinia pseudo-acacia
amerikai kőris	Fraxinus americana
bálványfa	Ailanthus altissima
keskenylevelű ezüstfa	Elaeagnus angustifolia
fekete fenyő	Pinus nigra
erdei fenyő	Pinus silvestris
gyalogakác	Amorpha fruticosa
kései meggy	Prunus serotina
zöld juhar	Acer negundo

2. Lágyszárú inváziós növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
alkörmös	Phytolacca americana
japánkeserűfű fajok	Fallopia spp.
kanadai aranyvessző	Solidago canadensis
magas aranyvessző	Solidago gigantea
parlagfű	Ambrosia artemisifolia
selyemkóró	Asclepias syriaca
süntök	Echinocystis lobata

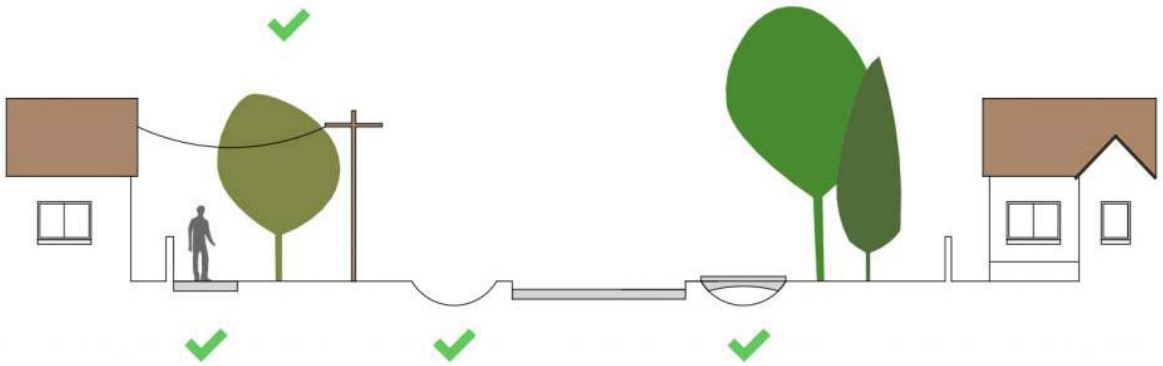
43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet
a növényvédelmi tevékenységről

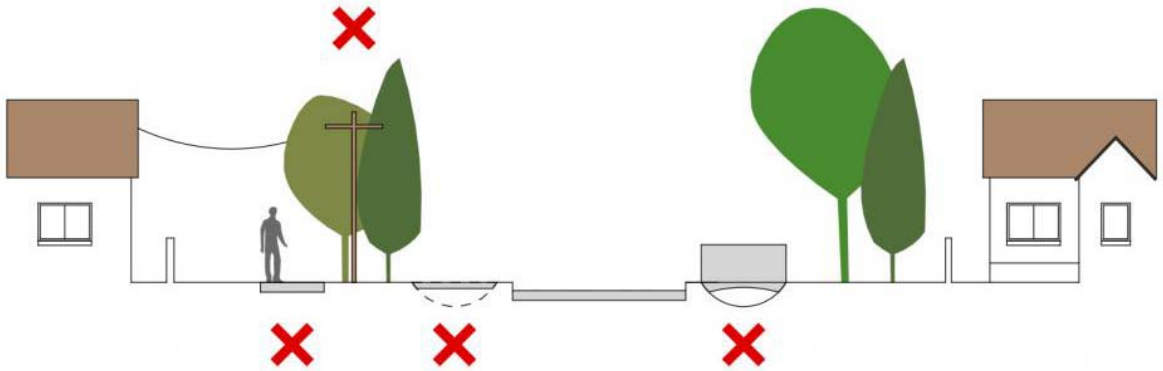
A rendelet 2. § (1) bekezdése értelmében a földhasználó és a termelő köteles védekezni az alábbi növények ellen: parlagfű (Ambrosia artemisiifolia), keserű csucsor (Solanum dulcamara), selyemkóró (Asclepias syriaca), aranka fajok (Cuscuta spp.).

KÖZTERÜLETI ÚTMUTATÓ

KÖZTERÜLETEK, UTCÁK, TEREK

A közterületek mérete, minősége, kiépítettsége nagyban befolyásolja a község települési arculatát. Az utcák járdával nem mindenütt vannak ellátva, de ez a forgalmi viszonyokat tekintve nem okoz problémát. A fő közlekedési utak mentén a nyílt árkok és zöldsávok rendezettek, az útfásításnál összefüggő fasorok néhol vannak, de hiányosak, pótlásuk honos fákkal javasolt. A közparkok, közterek tervszerűen vannak kiépítve és gondozva, egységes, szép látványt nyújtanak. Kisebb terhelésű utaknál tartóssági, fenntarthatósági, esztétikai szempontok miatt előnyösebb vízáteresztő kiselemes térburkolat alkalmazása, mint az aszfalt burkolatoké. A fák védelme miatt javasolt minden lehetséges helyzetben a légvezetékek föld alá helyezése is.

REKLÁMCÉLÚ, INFORMÁCIÓS ÉS HIRDETŐ BERENDEZÉSEK

Óriásplakát (12 m2) kihelyezése – beruházás támogatásának tényét tartalmazó hirdető tábla kivételével – nem ajánlott a község területén. A közterületen nem javasolt a 4 m2, lakóterületen az 1 m2 plakátnál nagyobb felületű hirdető berendezés kihelyezése. Információs és hirdető berendezés lehetőleg fa anyagú legyen, színében illeszkedjen a meglévő kisarchitektúra (padok, szobrok, játszótéri játékok, autóbusz megállók, szemetesek) elemeihez. Magáncélú hirdető berendezések a közterület fölé ne nyúljanak.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

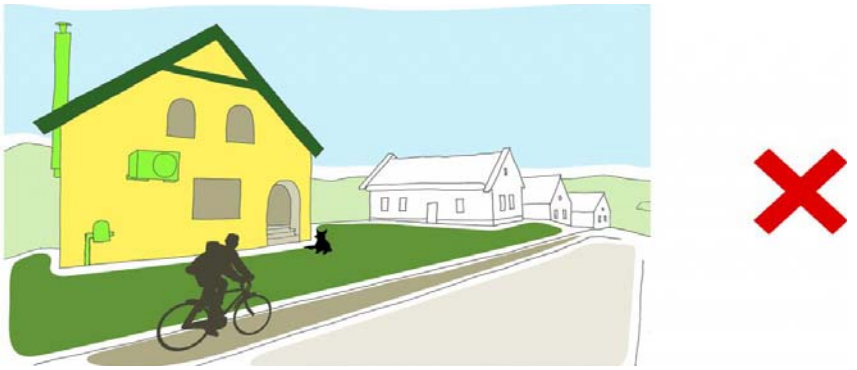
A bel- és külterületen a villamos energia ellátás hálózat építményei föld feletti vezetésűek, mely erősen rontja a településképet. Különösen zavaróak az elektromos hálózatelosztó tornyok, oszloptrafók, amelyek az utak mellett állva minden településképbe belógnak. Kerülendő az utca két oldalán sűrűsödő oszloperdő. Törekedni kell arra, hogy az új villamos energia elosztási, közvilágítási vezetékek és a hírközlési hálózatok vezetékei a meglévő oszlopsorra, vagy közös tartóoszlopra kerüljenek. A közös oszlopsoros megoldás akadályoztatása esetén a föld alatti elhelyezéssel kell számolni.

Vezeték nélküli elektronikus hírközlés építményei a belterülettől és beépítésre szánt területtől legalább 100 m távolságra kerüljenek. Vezeték nélküli elektronikus hírközlés építményei számára nem alkalmas a belterület. Új antenna csak multifunkcionális kialakítással telepíthető (vadles, kilátó, víztorony).

JÓ PÉLDÁK

A 76-os főúton mindkét irányból érkezve a település mai arculata a páratlan panorámát tekintve egységes képet mutat. A templom, a településközpont környéke a közparkok az intézményfejlesztésekkel együtt egyre szépülnek, a lakóházak és telkek rendezett képet mutatnak. A község épületei szépen beleilleszkednek a tájba, nincsenek kirívóan nagy épületek, vagy azokat a növényzet gondosan elrejti, a homlokzatok, színezések visszafogottak, az épülettömegek egy-két kivételtől eltekintve arányosak. Jellemző a természetes anyagok használata, a lakókertekben igényes térburkolatok, a terepadottságokhoz és a szomszédokhoz való illeszkedés látható. Az épületek növényi háttere gazdag, az előkertek virágokkal, cserjékkel vannak beültetve. A közterületi építményeknél is a természetes anyagok dominálnak (utcatáblák, hirdető berendezések, padok, játszótér).

A jó példák, ha nem is mind a községben található épületekről, épületrészletekről készültek, talán ötletet, iránymutatást adnak arra, hogyan tehetnénk szebbé, élhetőbbé épített és természeti környezetünket.

ÉPÜLETEK

Egy épülőfélben lévő de nagyon szép, jó arányú ház egy utca végében. A telepítésnél még a meglévő gyümölcsfát is figyelembe vették, mint ahogy a mellette lévő beépítést is így a garázs homlokvonala a vele párhuzamosan épült lakóépületek utcai homlokzatának építési vonalával egyezik.

Jó arányú épület hagyományos anyagokkal, egyszerű eszközökkel.

Régi ház szépen felújítva, jól hasznosítva.

Egyszerű kerítés, egyszerű hajlított ház előtt.

A tengerparti meditterán házak spalettás zsalus megoldását láthatjuk a házon, melynek alkalmazásával a tetőtéri ablakok előtt a zsaluk kinyitva nem állnak ki jelentősen a homlokzatsíkból, mert a spaletták szárnyai függőlegesen összehajthatók, így nem ütköznek a ferde tetőszerkezetnek se és egymás mellett is szépen elférnek.

Nem lakóház, de a példaértékű épületek között említhető a faluközpontban az orvosi rendelő szépen felújított egyszerű épülete, melynek környezete is sok ötletettel kialakíktott.

Egy régi hajlított ház újszerű megoldása. A kontyolt tető helyett faburkolatú oromfallal zárul a rövidebbik kertfelőli homlokzat. Jó megoldás az tető túlnyújtása a homlokzatsíktól kifelé nemcsak az oromfalon de a utca felőli homlokzatnál is. Ezzel a nagyobb tetőfelülettel arányosabb lett a ház. Az ablakok egyedi formájú felnyíló natúr fa zsalui a nyersfehér vakolattal és a piros cserépfedéssel jól illeszkednek a házhoz.

Az utcavonalra épült háznál a felújítás során megtartották a külső padlásfeljárót. Az padlásajtó elé a létra kitámasztásához kis fakonzolos belépőt alakítottak ki.

ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

Érdekes, egyedi zsaluk, szellemes kitámasztással, szép homlokzatú házon.

A virágok az ablakban vidám falusi környezetet teremtenek.

A piros árnyalatában megjelenő cseréphatású fémlemez nem okoz törést a településképben.

KERÍTÉSEK, BURKOLATOK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK

Szép a kert és jó a kerthasználat. A falusi szegélyvirágok a közterületen jól keretezik a kerítést, ami a ház erkélyes belépőjén is visszaköszön. Az átalakítás is jó arányú, a T forma megmarad, mégis be tudjuk építeni a tetőteret. Mintaértékű a meglévő kút meghagyása és a növényzet védelme.

Utcavonalas - járda nélküli út melletti beépítésnél - kerítés helyett a gondozott élősövény a zajt és port megfogja és védi a házat a kíványcsi tekintetektől is. A gyümölcsfák a kertben jól árnyékolják a házat.

A mályvacserje egész nyáron virágba borítja az utcákat. Akár sövénynek, akár fának nevelve is szép. Gyermek játszóhely és szalonnasütő jó megoldása a lakótelken belül.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMFELÜLETEK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

IMPRESSZUM

NAGYKAPORNAK KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAta
Honlap cím: www.nagykapornak.eu
E-mail cím: korjegyzoseg@nagykapornak.eu
Postai cím: 8935 Nagykapornak, Zrínyi u. 1.
Telefon: 92/367-001
Polgármester: Sifter Péter
Polgármester e-mail címe:
Főépítész: Berczeli Emília
Főépítész e-mail címe: berczemi@gmail.com
SZERKESZTETTE: Horváth Imola, Berczeli Emília
SZÖVEG: Horváth Imola, Lancsák Lajos, Tokai Zita
FOTÓ: Berczeli Emília, Horváth Imola
GRAFIKAI TERVEZÉS: Horváth Imola
Nagykapornak 2017.
Forrás: Agg Ferenc okl. építészmérnök 2007-ben készített településszerkezeti tervének anyaga és Dr. Vándor László régész, okl. műemlékvédelmi szakmérnök és Rózsa Erzsébet okl. építészmérnök örökségvédelmi hatástanulmánya felhasználásával készült az örökségünk fejezet.

A jelen tervdokumentáció a szellemi alkotásokra vonatkozó 1999. évi LXXVI. törvény védelme alatt áll.